

EURÓPA PROJEKT 2025. ELEMZÉS – EURÓPA 30 ORSZÁGÁBAN

VII. NEMZETKÖZI KUTATÁS ELEMZÉSE: ÖSSZEFOGLALÓ DOKUMENTUM

2025. szeptember 24.

DOI: 10.65295/dissz-eu.2025

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	2
1.1. A kutatás célja	2
2. Geopolitika	3
2.1. Átalakuló világrend	3
2.2. Háború	5
2.3. Ukrajna uniós csatlakozása	7
2.4. Nemzetközi politikai vezetők megítélése	8
3. Uniós politika	10
3.1. Európai identitás és az EU jövője	10
3.2. Az uniós vezetés teljesítményének értékelése	11
3.3. Az uniós zöldpolitika mérlege	13
3.4. Európai mezőgazdaság és élelmiszerbiztonság	14
3.5. Migráció és menekültügy	16
3.6. Uniós vezetők megítélése	17
4. Mindennapi élet	19
4.1. Konjunktúra és gazdasági várakozások	19
4.2. Háztartások anyagi helyzete és megélhetési kihívások	20
4.3. Digitalizáció és technológiai attitűdök	22
4.4. Értékrend és politikai orientáció	23
4.5. Bizalmi hálózatok és társadalmi kohézió	25
5. Következtetések	27
6. Módszertan	29

1. BEVEZETÉS

1.1. A kutatás célja

Az Európa Projekt 2025 kutatás célja, hogy átfogó képet nyújtson az európai közgondolkodást aktuálisan meghatározó gazdasági, közéleti és kulturális szempontokról. A kutatás során 30 európai országban végzünk (EU27+UK+NO+CH) reprezentatív, összesen 30.000 fős mintán kérdőíves felmérést. Célunk az volt, hogy feltárjuk az európai lakosság véleményét, attitűdjeit és várakozásait a legfontosabb geopolitikai, uniós politikai és társadalmi kérdésekkel kapcsolatban, különös tekintettel a területi és demográfiai különbségekre.

A projekt eredményei hozzájárulhatnak az európai döntéshozatal informálásához és a hatékonyabb szakpolitikák kialakításához, miközben elősegíthetik a társadalmi kohézió erősítését a különböző európai régiók és társadalmi csoportok között.

2. GEOPOLITIKA

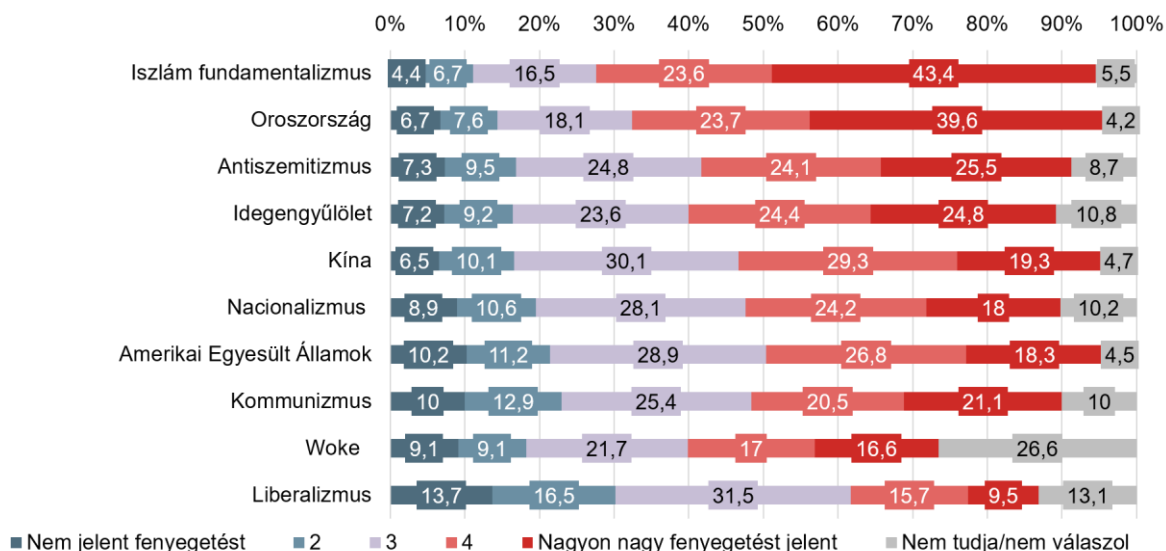
2.1. Átalakuló világrend

Az alábbi fejezet célja, hogy rávilágítson arra, miként látják az európaiak a globális geopolitikai erőviszonyok átrendeződését és Európa helyét az átalakuló világrendben. A vizsgálat fókuszában az USA-Kína-EU hármas dinamikája, a kereskedelmi konfliktusok és védővámok megítélése, valamint a különböző külső és belső fenyegetettségek percepciója állnak. Célunk megérteni, hogy az európai lakosság mely nemzetközi partnerekkel való együttműködéseket részesíti előnyben, és milyen tényezők határozzák meg ezeket a preferenciákat.

A többpólusú világrend kialakulása összetett fenyegetettség-percepciókat generál az európai társadalmakban. Az alábbi ábra adatai hierarchikus struktúrát mutatnak: az iszlám fundamentalizmus vezeti a listát 67 százalékkal, amelyet szorosan követ Oroszország 63,3 százalékos említési aránnyal. Az antiszemitizmus harmadik helye (49,6 százalék) jelzi, hogy a belső társadalmi feszültségek ugyanolyan prominensen jelennek meg a köztudatban, mint a külső geopolitikai kihívások.

A 40 százalékos küszöb felett további négy tényező azonosítható: az idegengyűlölet, Kína, a nacionalizmus és az Egyesült Államok. A kommunizmus szintén jelentős említést kap, míg a woke ideológia (33,6 százalék) és a liberalizmus (25,2 százalék) a skála alsó harmadában helyezkedik el, azaz kevesen ismerik őket.

1. ÁBRA: ÖN SZERINT A KÖVETKEZŐ ORSZÁGOK, ILLETVE JELENSÉGEK MEKKORA FENYEGETÉST JELENTENEK EURÓPA GAZDASÁGI ÉS POLITIKAI ÉRDEKEIRE NÉZVE? (%) EU27+UK

Forrás: Századvég-szerkesztés

A fenyegetettség-percepciók értelemszerűen kapcsolódnak a partnerségi preferenciákhoz. A kutatás alapján az európai válaszadók fele (50 százalék) az Egyesült Államokkal való szorosabb együttműködést preferálja, míg Kína 27 százalék, Oroszország pedig mindössze 18 százalékos támogatottságot élvez. Figyelemre méltó, hogy a válaszadók 22 százaléka egyik nagyhatalommal sem látna előnyösnek szorosabb kapcsolatot.

Országos bontásban ugyancsak az USA-Kína-Oroszország sorrend alakult ki, mint kívánatos partnerek sorrendje – kivéve Bulgáriát (ahol Oroszország még az USA-t is megelőzte) és Görögországot, ahol az oroszok megelőzték a kínaiakat. Alapvetően e két utóbbi ország, valamint Ciprus és Magyarország azok a szereplők, amelyek mindhárom országgal szorosabb kapcsolatot alakítanak ki, és szorgalmaznak az együttműködést mindhárom féllel. Vannak ugyanakkor olyan „bizalmatlan” országok, ahol egyik potenciális partnerország sem ment 45 százalék fölé, ilyen például Ausztria, Belgium, Franciaország, Horvátország, Spanyolország, Svájc, Svédország és Szlovénia.

A partnerségi preferenciák gyakorlati megnyilvánulását a kereskedelempolitikai kérdések mutatják. Az USA-Kína kereskedelmi konfliktusban való pozicionálás az európai pragmatizmus iskolapéldája: 59 százalék mindkét féllel együttműködne, és csak 12-13 százalék foglalt állást egyértelműen valamelyik oldal mellett.

A Kína- és USA-pártiak arányszáma a patrióta pártcsalád országaiban és Nyugat-Európában is épp úgy fej-fej mellett halad, mint az imént vázolt összeurópai szinten. A volt szocialista országok körében 4 százalékponttal pártolnák többen az Egyesült Államokat (15 százalék), a V4-ek lakosságában ez a különbség 6 százalékos (17 százalék). Továbbá minden esetben 60 százalék környékén mozog azok aránya, akik mindkét féllel a békés együttműködésre törekednének. Ebből következően nincs még egy európai ország, ahol a kiegyensúlyozást pártolók aránya olyan magas lenne, mint Magyarországon (85 százalék), sőt 80 százalék fölé sem jutott senki és 70 százalék fölé is csak Ausztria (72 százalék). Őket Málta követi 69 százalékkal, míg 67 százalékos öt országban is regisztrálhattunk: Romániában, Finnországban, Portugáliában, Görögországban és Németországban. A legalacsonyabb arányszámok az Egyesült Királyságban (47 százalék), valamint két V4-es országban, Lengyelországban és Csehországban (51-51 százalék) voltak megfigyelhetők.

A védővámok kérdése egyértelmű megosztottságot mutat: 41 százalék támogatja, ugyanennyi ellenzi a kínai elektromos járművekre kivetett vámokat. Regionális eltérések sem igazán tapasztalhatók a kérdést illetően, az egyetértők aránya 41 százalékos a V4-ek és a patrióta pártcsalád országai körében, 41 százalékos Nyugat-Európában, és 40 százalékos a volt szocialista országokban. Érdekes, hogy az olcsó kínai termékek megítélése hasonló dilemmát tükröz: 45 százalék jóléti lehetőséget, míg 38 százalék veszélyt lát bennük. A regionális különbségek azonban itt markánsabbak: a volt szocialista országok 51 százaléka pozitívan értékeli az olcsó importot, szemben a nyugat-európai 43 százalékkal. Közéjük tagozódnak a patrióta pártcsalád országai (45 százalék), illetve a V4-ek (47 százalék).

Mindezek az eredmények azt mutatják, hogy az európai polgárok összetett és differenciált módon látják a globális geopolitikai erőviszonyok átrendeződését. Az USA-Kína-EU háromszög dinamikájában az európai közvélemény világos hierarchiát állít fel: az Egyesült Államokat tekintik a legkevésbé fenyegető nagyhatalomnak és egyben a legkívánatosabb partnernek, Kína köztes pozíciót foglal el, míg Oroszország egyértelműen a fenyegetések élén áll, ennek megfelelően minimális együttműködési potenciállal. Ez a struktúra jól mutatja, hogy az európai társadalmak hogyan pozicionálják magukat és kontinensüket az átalakuló világrendben.

A kereskedelmi konfliktusok megítélése az európai realizmus és pragmatizmus megnyilvánulása. Az USA-Kína kereskedelmi háborúban az európaiak döntő többsége elutasítja a választás kényszerét, és mindkét féllel való kiegyensúlyozott kapcsolatokat preferál. Ez a megközelítés szinte minden európai országban domináns, függetlenül attól, hogy egyébként milyen geopolitikai orientációt képviselnek. A védővámok kérdésében

tapasztalt megosztottság, valamint az olcsó kínai termékek ambivalens megítélése azt jelzi, hogy az európai társadalmak még keresik az egyensúlyt a gazdasági nyitottság előnyei és a stratégiai autonómia szükségessége között.

A regionális különbségek mögött világosan azonosítható történelmi és geopolitikai meghatározottságok állnak. A volt szocialista országok, különösen a V4-ek, markánsabb Oroszország-ellenes attitűdje és erősebb transzatlanti orientációja a történelmi tapasztalatokból és a földrajzi közelségből fakad. A nyugat-európai társadalmak visszafogottabb amerikai elköteleződése és általános nagyhatalmi szkepticizmusa viszont a nagyobb stratégiai mozgásteret, valamint az autonómia iránti igényt tükrözi. Magyarország következetesen sajátos pozíciója – amely alacsonyabb fenyegetettség-percepciókat párosít széles körű együttműködési nyitottsággal – egy alternatív, többirányú külpolitikai orientáció társadalmi támogatottságát jelzi.

Az eredmények arra is rávilágítanak, hogy a külső geopolitikai kihívások mellett a belső társadalmi feszültségek – antiszemitizmus, idegengyűlölet, nacionalizmus – ugyanolyan hangsúlyosan jelennek meg az európai köztudatban. Ez azt sugallja, hogy az európai polgárok a nemzetközi rendszer átalakulását nem elszigetelt külpolitikai fejleményként, hanem saját társadalmuk stabilitását is érintő komplex kihívásként értelmezik.

2.2. Háború

Az alábbi fejezet az orosz–ukrán háború európai percepcióját vizsgálja, különös tekintettel arra, hogy ez a konfliktus hogyan befolyásolja az európaiak biztonságérzetét és az EU geopolitikai szerepvállalásával kapcsolatos elvárásait. Az elemzés feltárja a háborús fenyegetettség érzékelésének mintázatait, valamint Ukrajna katonai és pénzügyi támogatásának, illetve lehetséges EU-tagságának társadalmi megítélését.

Az európai lakosság jelentős többsége aggódik az orosz–ukrán háború miatt. A megkérdezettek 61 százaléka tartja aggasztónak a konfliktust, míg csupán 37 százalékuk képviseli az ellentétes álláspontot. Figyelemre méltó, hogy az összeurópai aggodalom szintje viszonylag stabil maradt – mindössze 6 százalékponttal csökkent a háború kitörése óta, ami a tartós bizonytalanságot tükrözi.

A regionális különbségek elenyészőek az általános aggodalom tekintetében. Nyugat-Európában és a V4 országokban egyaránt 61 százalék, a volt szocialista országokban 60 százalék, a patrióta pártcsalád országaiban pedig 59 százalék az aggódók aránya. Jelentősebb eltérések akkor mutatkoznak, amikor az intenzitást vizsgáljuk: a „nagyon aggasztónak” tartók aránya a V4 országokban a legmagasabb (36 százalék), míg a patrióta országokban a legalacsonyabb (27 százalék). Magyarország számai eltérnek a regionális átlagtól, hazánk lakosságának 85 százaléka aggasztónak tartja a háborút.

Míg az általános aggodalom tekintetében viszonylagos európai konszenzus mutatkozik, a konkrét támogatási formák megítélése már jelentős megosztottságot tükröz. Ez a mintázat végigvonul a fegyverszállítások, a pénzügyi támogatás és a közvetlen katonai segítség kérdéseiben.

Az európai közvélemény szinte tökéletesen kettészakadt a fegyverszállítások kérdésében: 45 százalék támogatja, 47 százalék ellenzi azt, hogy országuk fegyvereket küldjön Ukrajnának. Megjegyzendő, az országszintű adatok szélsőséges különbségeket tárnak fel. A földrajzilag közel fekvő és történelmileg Oroszországgal szemben bizalmatlan országok vezetnek a

támogatók listáját: Finnország (78 százalék) Litvánia (72 százalék), Dánia (67 százalék) és Norvégia (66 százalék). A spektrum másik végén a délkelet-európai országok találhatók – Ciprus (17 százalék), Görögország (21 százalék), valamint Bulgária és Szlovénia (23-23 százalék) mutatja a legalacsonyabb támogatottságot. Magyarország 25 százalékkal szintén az elutasítók táborába tartozik.

Ez a fajta megosztottság a pénzügyi támogatások mértékében is észrevehető, ahogy az az összuniós eloszlásban is meglátszik. 27 százalék szerint túl sok, 26 százalék szerint túl kevés a támogatások mértéke. 36 százalék azoknak az aránya, akik szerint elegendő (ilyen típusú) segítséget kap Ukrajna. Ezek az arányszámok érdemben nem változtak 2024 óta. A közvetlen katonai beavatkozás kérdésében már sokkal egységesebb az európai álláspont. A válaszadók majdnem kétharmada (64 százalék) nem értene egyet azzal, ha az országa katonákat küldene Ukrajnába. Az ellentétes póluson valamivel több, mint negyedük (28 százalék) áll.

Az európai stratégiai autonómia kérdése élesen megjelenik abban, hogy mi történne, ha az USA felfüggesztené Ukrajna támogatását. Az európaiak 48 százaléka szerint az EU-nak folytatnia kellene a támogatást, 42 százalék szerint viszont nem. Ez a viszonylag szoros megosztottság jól mutatja az európai védelempolitika alapvető dilemmáját.

Különösen érzékeny területet érint a hadköteles ukrán férfiak kiadatásának kérdése. Az európaiak 44 százaléka ellenzi, 30 százaléka támogatja a kiadást, azonban figyelemre méltó a bizonytalanok magas aránya (26 százalék). Ugyanakkor az empirikus vizsgálat talán legfontosabb kérdése a védelmi és jóléti kiadások közötti választásra vonatkozik. Az adatok arra utalnak, hogy az európaiak szűk többsége (49 százalék) támogatná a védelmi kiadások növelését a jóléti kiadások terhére is, míg 41 százalék ellenzi ezt.

Mindezek az eredmények igen árnyalt képet rajzolnak arról, hogyan látják az európai polgárok az orosz-ukrán háborút és annak következményeit. Míg az általános aggodalom széles körű és viszonylag homogén az európai társadalmakban, a konkrét támogatási formák megítélése már jelentős megosztottságot mutat. Ez a kettősség rávilágít arra, hogy az aggodalom nem automatikusan transzformálódik cselekvési készséggé – az európai polgárok differenciáltan ítélik meg, milyen áldozatokat hajlandók hozni Ukrajna támogatásáért.

Példának okáért a támogatás konkrét formáinak hierarchiája világos preferencia-struktúrát mutat. Míg a fegyverszállítások és pénzügyi támogatások megítélése megosztja az európai közvéleményt, a közvetlen katonai beavatkozás egyértelmű elutasításra talál. Ez azt jelzi, hogy az európai társadalmak különbséget tesznek a közvetett támogatás és a közvetlen katonai kockázatvállalás között – utóbbinak még a leginkább Ukrajna-párti országokban sincs széles körű társadalmi támogatottsága.

Az eredmények elsődleges tanulsága a védelmi és jóléti kiadások közötti választás dilemmájában kristályosodik ki. Az európai társadalmak szűk többsége hajlandó lenne a védelmi kiadások növelését támogatni a jóléti kiadások rovására is, ami jelzi a biztonságpercepció alapvető átalakulását. Ugyanakkor a jelentős – különösen a gazdaságilag sérülékenyebb országokban tapasztalható – ellenállás figyelmeztet arra, hogy az európai társadalmi modell és a biztonsági imperatívuszok közötti egyensúly megtalálása kritikus kihívás marad.

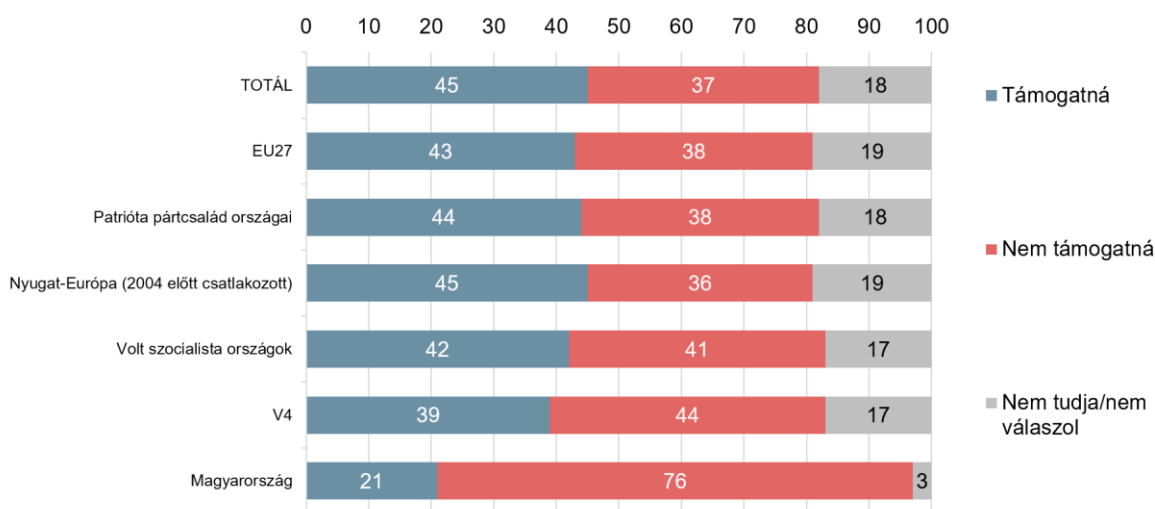
2.3. Ukrajna uniós csatlakozása

Ez az alfejezet Ukrajna gyorsított uniós csatlakozásának lakossági támogatottságát vizsgálja. A kérdés különös fontossággal bír az orosz–ukrán háború elhúzódása és az Európai Unió egyre aktívabb geopolitikai szerepvállalása miatt. A válaszadók értékelései alapján kirajzolódik, hogy Európa különböző részein milyen társadalmi és politikai feltételek között fogalmazódik meg támogatás vagy elutasítás Ukrajna integrációjával kapcsolatban.

A korábban tárgyalt dilemmákat jól tükrözi az európai társadalmak markáns megosztottsága. A válaszadók 45 százaléka támogatná, hogy Ukrajna a háború kimenetelétől függetlenül azonnali felvételt nyerjen az Unióba, míg 37 százalékuk ellenzi ezt, mindezen túl a válaszadók majdnem ötöde (18 százalék) megtagadta a válaszadást.

A regionális megoszlás valamivel árnyaltabb képet mutat. A különbségek első látásra mérsékeltek – a legtávolabb eső régiók között sem haladják meg a 6 százalékpontot –, de a mintázatok mögött strukturális eltérések húzódnak meg. A nyugati országcsoportban (45 százalék támogatás, 36 százalék elutasítás) és a patrióta országok körében (44 százalék támogatás, 38 százalék elutasítás) a támogatók vannak többségben. Hasonló, bár kevésbé markáns támogatói többség mutatkozik a volt szocialista országokban is (42 százalék támogatás, 41 százalék elutasítás mellett). Ezzel szemben a visegrádi négyek országaiban fordított a helyzet: itt az ellenzők alkotnak relatív többséget (44 százalék) a támogatókkal szemben (39 százalék). Ez a mintázat különösen figyelemre méltó, hiszen éppen azok az országok mutatnak nagyobb ellenállást, amelyek földrajzilag közelebb vannak a konfliktushoz és közvetlenebbül érintettek annak gazdasági és társadalmi következményeiben.

2. ÁBRA: ÖN TÁMOGATNÁ-E UKRAJNA AZONNALI CSATLAKOZÁSÁT AZ EURÓPAI UNIÓHOZ A HÁBORÚ ÁLLÁSÁTÓL FÜGGETLENÜL? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

Ukrajna gyorsított EU-csatlakozásával kapcsolatos közvélemény-reakciók tehát alátámasztják, hogy a kérdés megítélése jelentős mértékben kontextusfüggő, és erősen strukturálódik geopolitikai, gazdasági és biztonsági tényezők mentén. Bár a támogatók aránya összességében meghaladja az elutasítókét, a válaszmegtagadók magas aránya, valamint a régióként és országonként jelentős eltérések azt jelzik, hogy az integráció társadalmi elfogadottsága korántsem egységes. Mi több, a regionális eltérések következetesen kirajzolják, hogy a társadalmi támogatottság nem egyszerűen a földrajzi közelség, hanem az

adott ország történeti tapasztalatai és külpolitikai pozíciója alapján alakul. Ez egyben arra is rávilágít, hogy az uniós bővítési politikát érintő társadalmi reakciók értelmezése csak az adott tagállami kontextusok figyelembevételével lehetséges.

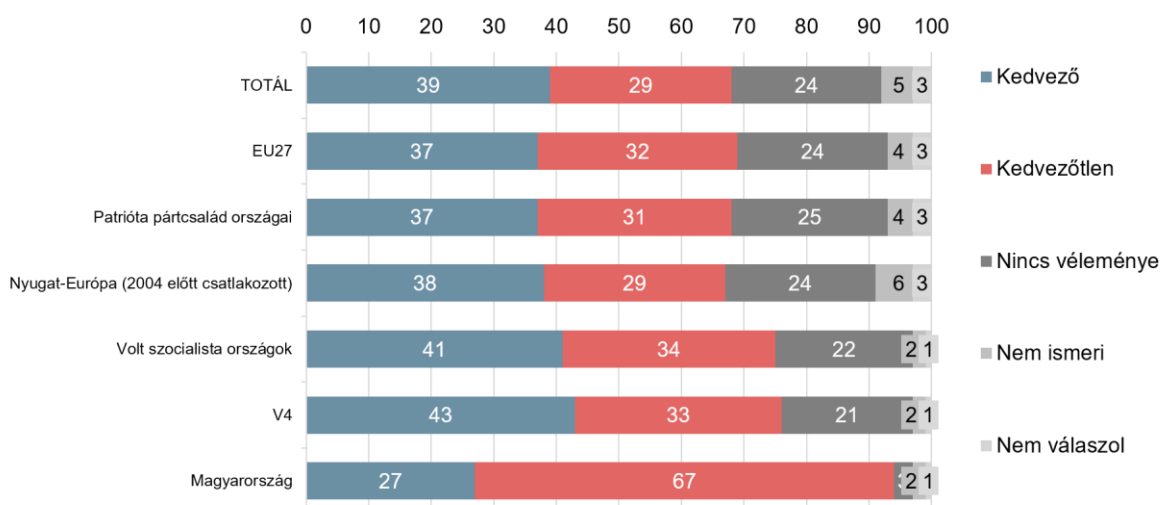
2.4. Nemzetközi politikai vezetők megítélése

Jelen fejezet célja, hogy feltárja a jelentős nemzetközi politikai szereplőkről alkotott európai percepciókat. A vizsgálat középpontjában olyan meghatározó vezetők állnak, mint Donald Trump, Vlagyimir Putyin, Volodimir Zelenszkij és Hszi Csin-ping, akiknek politikája közvetlen hatással van az európai realitásokra. Az elemzés azonosítja a vezetők megítélésének fő mintázatait és az ezek mögött meghúzódó kulturális, történelmi és politikai tényezőket.

A háború kitörése óta jelentősen megugrott Vlagyimir Putyin népszerűtlensége Európa-szerte. Bár már 2022 első felében is a válaszadók 61 százaléka bírt kedvezőtlen véleménnyel róla, ez az arányszám 2025-re 76 százalékra duzzadt, míg a róla kedvezően gondolkodók aránya 10 százalék környékén mozog. A regionális kategóriában alig-alig detektálható bármilyen lényeges különbség. A patrióták és a nyugat-európaiak mindössze 9, a V4-ek 10 százaléka, a volt szocialistáknak pedig a 12 százaléka viseltetik kedvező véleménnyel róla. Az országszintű adatok ugyanakkor jelentősebb különbségeket tárnak fel. Bulgária 32 százalékos kedvező véleményaránnyal kiugró pozíciót foglal el, amelyet Magyarország (28 százalék), Ciprus (25 százalék) és Görögország (23 százalék) követ. Az eloszlás másik végpontján Portugália, Finnország és Lengyelország helyezkedik el 4 százalékos támogatottsággal.

Volodimir Zelenszkij megítélése részben hasonló, részben pedig eltérő mintázatot mutat. Bár továbbra is relatív többségben vannak a támogatói, népszerűsége mérsékelten csökken: a pozitív attitűdök 44 százalékról 38 százalékra mérséklődtek, miközben a negatív vélemények 23-ról 30 százalékra emelkedtek. Az állandó 24 százalékos vélemény nélküliség – amely jelentősen meghaladja a Putyin esetében mért értéket – arra utal, hogy az ukrán elnök megítélése kevésbé kristályosodott ki az európai közvéleményben. A Zelenszkij-percepció regionális mintázatai is eltérnek Putyinétól.

3. ÁBRA: KÉREM, MONDJA EL, INKÁBB KEDVEZŐ, VAGY INKÁBB KEDVEZŐTLEN VÉLEMÉNYEN VAN RÓLA! VOLODIMIR ZELENSZKIJ (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

Míg az orosz elnök esetében minimális regionális variációt tapasztaltunk, addig itt differenciáltabb kép rajzolódik ki: a V4-ek vezetnek 43 százalékos kedvező véleményaránnyal, őket követik a volt szocialista országok (41 százalék), majd a nyugati országcsoport (38 százalék) és a patrióta klaszter (37 százalék). Országos bontásban már jóval nagyobb különbségek bontakoznak ki, mint Putyinnál. A litvánok 71 százaléka, a portugálok 67 százaléka és a finnek 66 százaléka kedvezően vélekedik róla, és a sorban következő négy ország is mind északi. A skála túlvégén Ciprus (18 százalék), Görögország (19 százalék), Bulgária és Szlovénia (23 százalék) található.

Az európai-orosz viszonyrendszeren túlmutató geopolitikai orientációk vizsgálatához Donald Trump megítélése szolgáltat további támpontokat. Az amerikai elnökkel kapcsolatos percepció viszonylagos stabilitást mutat: a kedvezőtlen attitűdök 66 százalékos aránya mellett 17 százalék pozitívan viszonyul hozzá. Ami azonban különösen figyelemre méltó, hogy Trump esetében találjuk a legnagyobb regionális polarizációt: míg Nyugat-Európában csupán 16 százalék támogatja, addig a V4-ekben ez az arány 26 százalék. Ez a 10 százalékpontos különbség jelentősen meghaladja a többi vezető esetében mért regionális eltéréseket. Magyarország még így is jelentősen felfelé húzza a V4-ek arányát, ugyanis hazánk lakosságának 45 százaléka kedvezően vélekedik az amerikai kormányfőről – bár még így is kisebb az arányuk, mint a kedvezőtlenül gondolkodóknak (51 százalék). Második a sorban Bulgária (31 százalék), majd harmadik 24 százalékkal négy ország is: Románia, Lettország, Csehország és Ciprus.

A globális hatalmi struktúra negyedik pólusát képviselő Hszi Csin-ping megítélése további dimenzióval egészíti ki az eddig feltárt mintázatokat. A kínai elnök esetében jóval nagyobb azoknak az aránya, akik nem ismerik (13 százalék) őt, vagy szimplán nem alkotnak róla véleményt (29 százalék). Mindössze 10 százalék azok aránya, akik kedvezően vélekedtek róla, és ennek több mint négyszeresét (42 százalék) tette ki a kedvezőtlen véleménnyel rendelkezők aránya.

Ismét csak elhanyagolhatók a regionális összevetésből kitűnő különbségek, amennyiben a „Kedvező” válaszopció arányszámaikat vetjük össze. Nem úgy a „Kedvezőtlen” esetében – bár azt is látni kell, hogy minden régióban a negatív vélemények vannak túlsúlyban –, ahol 35 százalékot értek el az ex-szocialisták, 39-et a V4-ek, 43-at a nyugatiak és 44-et a patrióták. Az országos arányok és különbségek hasonlóan alakultak, mint Putyin esetében. Magyarországon a legnagyobb a kedvezően gondolkodók aránya (28 százalékkal), valamint ismételten hazánkban a legkisebb a semlegesén vélekedőké 7 százalékkal (ez egyik másik országban sem kúszott 20 százalék alá). Hazánkat Bulgária követi 20 százalékkal, majd Málta 17-tel. A lista végén négy 7 százalékon álló ország áll: Franciaország, Svédország, Finnország és Csehország.

A fejezet eredményei tehát azt mutatják, hogy Európa politikai vezetőkkel kapcsolatos percepciói egyszerre tükrözik a geopolitikai realitásokat és a régiók közötti kulturális-történelmi eltéréseket. Míg Putyin és Hszi Csin-ping esetében a negatív véleményklíma viszonylag homogén, Zelenszkij és Trump kapcsán erősebb regionális eltérések bontakoznak ki.

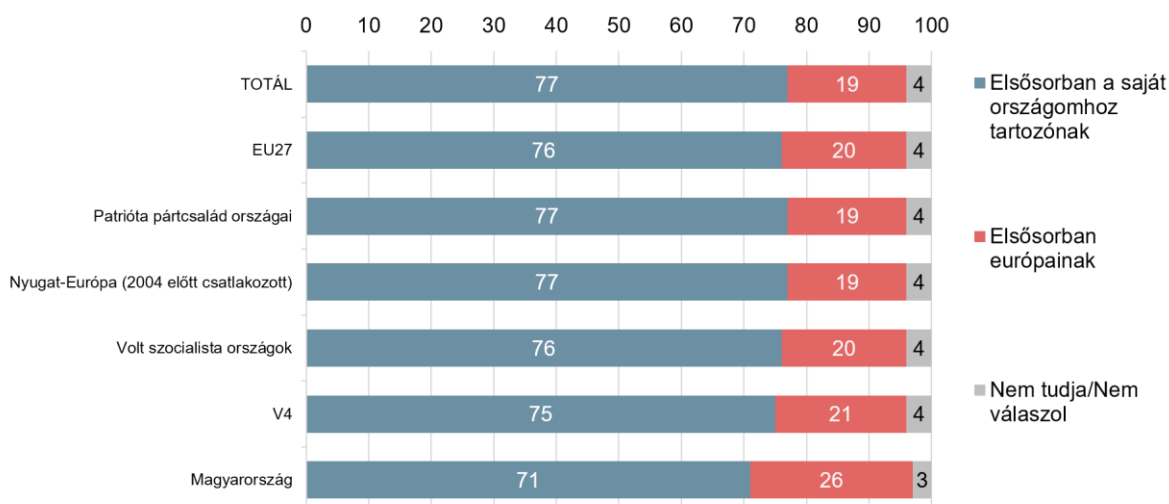
3. UNIÓS POLITIKA

3.1. Európai identitás és az EU jövője

A fejezet középpontjában az európai identitás kérdése áll. Azaz, az európai lakosság mennyiben azonosul Európával, valamint hogyan viszonyul a nemzeti és az európai identitás egymáshoz. Az elemzés kitér arra, hogy milyen tényezők erősítik vagy gyengítik az európai összetartozás érzését, és milyen jövőképet vizionálnak az európaiak a kontinens számára.

Az európai identitás vizsgálata során első lépésként a nemzeti és európai kötődés viszonyát elemezzük. Az adatok egyértelmű hierarchiát mutatnak: a válaszadók 77 százaléka elsősorban saját országához tartozónak vallja magát, míg csupán 20 százalék azonosul elsődlegesen európaiként. Ez a mintázat „univerzális” – regionális bontásban minimális eltérések mutatkoznak: a patrióta és nyugati országokban 77 százalék, a volt szocialista államokban 76 százalék, a V4-ekben 75 százalék a nemzeti identitás elsődlegessége.

4. ÁBRA: ÖN ELSŐSORBAN INKÁBB A SAJÁT ORSZÁGÁHOZ TARTOZÓNAK VAGY INKÁBB EURÓPAI-NAK TARTJA MAGÁT? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

Az identitás-hierarchia gyakorlati következményei a hatalommegosztás kérdésében mutatkoznak meg. A szuverenitáspárti álláspont – miszerint a tagállamoknak kellene több hatalommal rendelkezniük – 50 százalékos támogatottságot élvez, szemben a föderalista opcióval (34 százalék). Ez a preferencia logikusan következik az identitásmintázatból: ahol a nemzeti identitás dominál, ott a nemzeti szintű döntéshozatal preferálása is erősebb. A regionális különbségek itt viszont már markánsabbak. Míg a patrióta (49 százalék) és nyugati országokban (48 százalék) nem éri el az abszolút többséget a szuverenitáspárti álláspont, addig a volt szocialista (55 százalék) és különösen a V4 országokban (58 százalék) egyértelmű a nemzeti hatáskörök erősítésének támogatása.

Az identitás érzelmi dimenziója az EU jelenlegi helyzetével kapcsolatos viszonyulásokban ragadható meg. A büszkeség-csalódottság spektrumon kiegyensúlyozott kép rajzolódik ki: 20 százalék büszke, 49 százalék inkább csalódott, további 21 százalék pedig semleges. A regionális különbségek itt is minimálisak, ami az európai társadalmak hasonló percepcióira utal.

Az emberek tehát elégedetlenek az Unió jelenlegi helyzetével, így a versenyképességével is. Kétharmaduk (67 százalék) szerint – a globális teret nézve – romlik, míg csupán 23 százalékuk szerint nem mutatkoznak ennek jelei. A regionális különbségek ezúttal is hibahatáron belüliek.

Az attitűdállítások elemzése azonban árnyalja ezt a képet. Az adatok azt mutatják, hogy az európaiak 68 százaléka fontosnak tartja az európai értékeket, és 50 százalék büszke is európai mivoltára. Ugyanakkor 51 százalék szerint a bürokrácia gátolja a növekedést, 48 százalék pedig túlzott beavatkozást lát. Mindössze 35 százalék érzi úgy, hogy az EU jelentősen hozzájárul életminősége javításához. Ez a kettősség – vagyis az értékszintű azonosulás mellett praktikus kritika megfogalmazása – az európai identitás alapvető paradoxonját rajzolja körül.

A jövőkép tekintetében egyértelműen pesszimista konszenzus rajzolódik ki: mindössze 16 százalék látja fejlődőnek az EU-t, 32 százalék hanyatlást észlel, a relatív többség (46 százalék) pedig stagnálást. Ez a percepció összhangban van a versenyképességi aggályokkal és az identifikáció gyengeségével. A regionális különbségek ismét minimálisak, és leginkább azoknál mutathatók ki, akik szerint hanyatlik az Unió. A nyugatiak 31 százaléka véli így, míg a patriótáknak 33 százaléka, az ex-szocialistáknak 36 százaléka, a V4-eknek pedig 37 százaléka.

Az eredmények alapján egyértelműen kijelenthető, hogy az európai identitás jelenléte a kontinens lakosságának körében továbbra is másodlagos a nemzeti hovatartozáshoz képest. A hatalommegosztás kérdésében egyértelműen a nemzeti szuverenitás dominanciája érvényesül, különösen a közép-kelet-európai országokban, míg a föderalista megközelítés marginális támogatottságot élvez. Ugyanakkor a kvantitatív adatok árnyaltabb képet rajzolnak az európai kötődésről. Bár a gyakorlati működés – például a bürokrácia, a versenyképesség vagy az életminőség – terén inkább elégedetlenség tapasztalható, az európai értékekhez való normatív viszonyulás továbbra is pozitív. A demokrácia, a szabadság és az emberi jogok kiemelt jelentőséggel bírnak a válaszadók többsége számára, és sokan büszkék is európai identitásukra – még ha ez az identifikáció nem is válik domináns azonosulási formává. Ez a kettősség – a normatív értékekkel való azonosulás és a működésbeli kritika – az európai identitás strukturális paradoxonját mutatja: az elvi támogatottság nem mindig jár együtt pozitív gyakorlati értékeléssel.

3.2. Az uniós vezetés teljesítményének értékelése

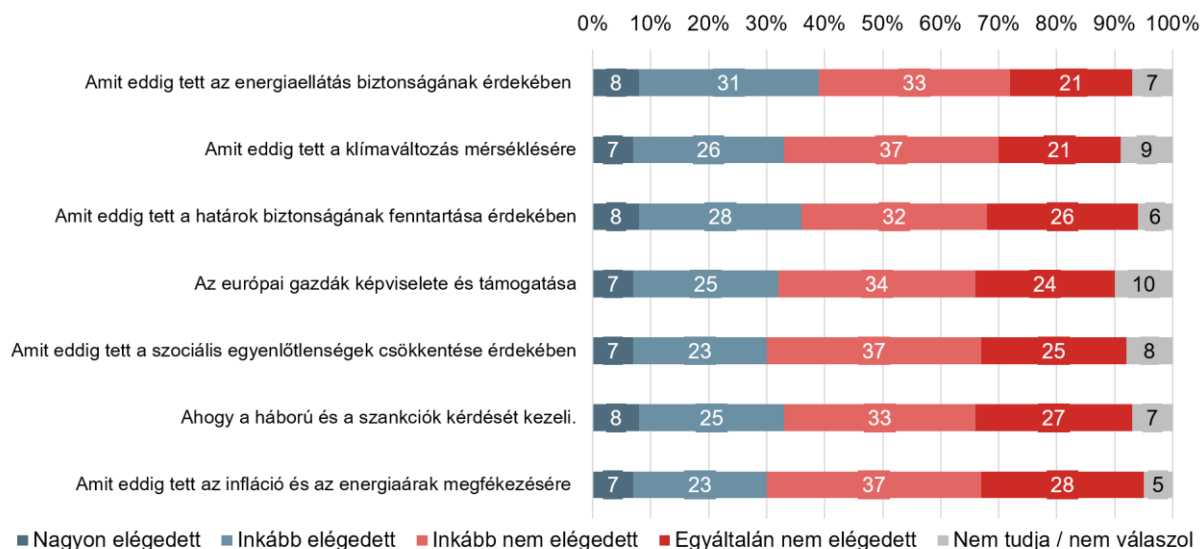
Az alábbi fejezet az Európai Unió legfontosabb szakpolitikai területein nyújtott teljesítményének lakossági megítélését vizsgálja európai összehasonlításban. Elemezzük a gazdasági irányítás, a klímapolitika, a migráció, a biztonságpolitika és a szociális egyenlőtlenségek kezelésének megítélését, azonosítva azokat a területeket, ahol az uniós politikák leginkább összhangban vannak a lakossági elvárásokkal, valamint ahol a legnagyobb a szakadék.

Míg az előző fejezet elemzéseiben láthattuk, hogy általában kevéssé elégedettek az emberek az Unióval, annak jövőjét pedig többé-kevésbé bizonytalannak látják, a konkrét területeken kifejtett tevékenységről sincsenek kiugróan jó véleménnyel az európai polgárok. Az energiaellátás biztonságának ügyében 39 százalékuk elégedett, a határok biztonságának fenntartásával 36 százalékuk, a klímaváltozás mérséklésének területén kifejtett tevékenységgel, valamint a háborús szankciók kezelésével pedig 33 százalékuk. Továbbá 32 százalékos az elégedettség az európai gazdák képviselőinek és támogatásának területén,

míg 30 százalékos az infláció és az energiaárak megfékezése, valamint a szociális egyenlőtlenségek kiegyenlítésének ügyében. De minden egyes területen szignifikánsan felülreprezentált az elégedetlenek aránya.

5. ÁBRA: MENNYIRE ELÉGEDETT AZ EURÓPAI UNIÓVAL AZ ALÁBBI TERÜLETEKEN? (%)
EU27+UK

Forrás: Századvég-szerkesztés

Ez az általános elégedetlenség minden régióban fellelhető. A regionális különbségek minimálisak – a legtöbb dimenzióban csupán néhány századpontos eltérés mutatkozik a szélsőértékek között. Egyedül a határbiztonság terén figyelhető meg némileg markánsabb differencia: a volt szocialista országok és a V4-ek valamivel elégedettebbek (2,32-2,30 pont), míg a patrióta (2,20) és a nyugati országok (2,17) kritikusabbak. Ez a minimális variancia arra utal, hogy az EU teljesítményével való elégedetlenség univerzális jelenség, amely független a regionális sajátosságoktól.

Ahogy a régiók, úgy az országok közül is alig van olyan, amelynek véleménye átlagos összeérték szerint pozitív tartományba, 2,5 fölé esne, az egyetlen ilyen Dánia, és csupán egyszázaddal került határérték fölé. Utánuk 2,4 és 2,5 közé szorulva jön Luxemburg, Málta és Litvánia, a 2,3-et pedig csak az Egyesült Királyság és Finnország érte el. A legelégedetlenebbek a görögök (1,92), és a résztémák közül is különösen kritikusak az Unió energiaárak és infláció megfékezésére tett kísérleteivel (1,72). A görögökön kívül még a bolgárok (1,92) szorultak átlagos 2-es összérték alá; míg 2,1 alá a horvátok, a ciprusiak, a csehek és az osztrákok.

A kutatás arra is rámutat, hogy az európai polgárok összességében mérsékeltlen vagy inkább kritikusán értékeli az EU teljesítményét a főbb szakpolitikai területeken. Noha az Európai Unió az elmúlt évek során számos válsághelyzettel szembesült – a COVID-19 járványtól az orosz–ukrán háborúig –, és ezekre erőteljes intézkedésekkel reagált, a lakossági percepció szerint ezek a lépések csak korlátozott mértékben feleltek meg az elvárásoknak. A gazdasági irányítás, a klímapolitika, a migrációs válság kezelése és a szociális egyenlőtlenségek mérséklése mind olyan területek, ahol a többség inkább elégedetlen az EU eddigi teljesítményével.

3.3. Az uniós zöldpolitika mérlege

Jelen fejezet az európai zöld átállás társadalmi megítélését vizsgálja, különös tekintettel a klímavédelmi intézkedések támogatottságára és az energetikai struktúra átalakításával kapcsolatos attitűdökre. Az adatok feltárják, hogy az európaiak mennyiben hajlandóak személyes áldozatokat hozni a környezetvédelmi célok érdekében, és hogyan vélekednek a gazdasági versenyképesség és a klímavédelem közötti trade-off-ról.

Az uniós zöld- és klímapolitikával az európai társadalom kevésbé elégedett, mint inkább megosztott. A részletekbe menően igaz ez azon törekvésre is, amelynek célja, hogy 2040-ig betiltsa a gázkazánok alkalmazását az épületek fűtésénél. 50 százalékuk nem ért egyet ezzel, míg 37 százalékuk igen. A regionális különbségek itt különösen markánsak: Míg a nyugat-európaiaknál 47 százalék ellenzi ezt a célkitűzést (39 százalék ellenében), a patriótáknál pedig 49 százalék (38 százalék ellenében), addig a volt szocialista országoknál 61, a V4-eknél 60 százalék.

A megkérdezettek 58 százaléka – mely nagyjából megegyezik a tavaly mért adattal – nem ért egyet azzal, hogy 2035-től az Európai Unió betiltsa a hagyományos üzemanyagokkal hajtott belső égésű motorokkal szerelt járművek értékesítését, ellenben a 34 százalékuk a másik pólust képviseli. Az egyet nem értők aránya Nyugat-Európa polgárai között található meg a legnagyobb arányban, de még így is tetemesnek mondható, 56 százalékos arányban helytelenítik az Unió ebbéli döntését. A patrióták körében ez az arányszám 59 százalékos, az ex-szocialistáknál 67 százalékos, a V4-eknél pedig 68 százalékos.

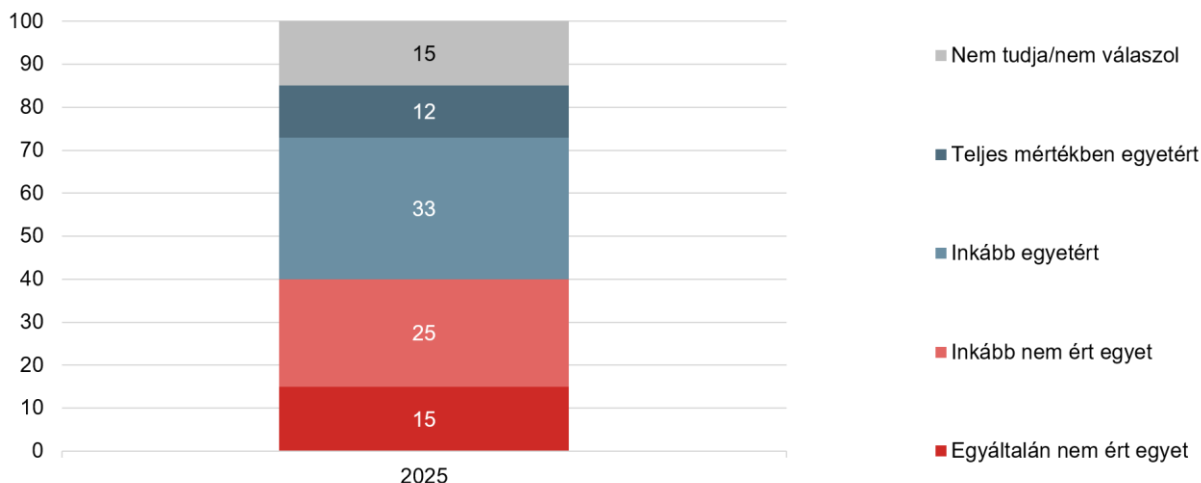
Az utóbbi évekhez képest elenyészően változott az atomerőműveket pártolók aránya. EU-szerte 34 százalék támogatja jelentős nukleáris kapacitások fenntartását vagy bővítését, ezzel ellentétesen a megkérdezettek 30 százaléka vélekedik. A V4-ek és volt szocialista országok atomenergia-pártiak. A V4-ekben 49 százalék, a volt szocialista államokban 46 százalék támogatja jelentős nukleáris kapacitások fenntartását vagy bővítését, míg Nyugat-Európában csak 31 százalék.

A klímapolitika talán legfontosabb stratégiai kérdése a versenyképességi hatásokkal kapcsolatos. Az európaiak szinte teljesen kettészakadtak: 45 százalék támogatja a szigorúbb klímaszabályozás fenntartását még versenyhátrány esetén is, 40 százalék ellenzi. Ez az eredmény hűen tükrözi az európai klímapolitika alapvető dilemmáját.

6. ÁBRA: ÖN INKÁBB EGYETÉRT, VAGY NEM ÉRT EGYET AZZAL, HOGY AZ EU-NAK MÉG AKKOR IS MÁS NAGYRÉGIÓKNÁL SZIGORÚBB KLÍMAVÉDELMI SZABÁLYOZÁST

KELL FENNTARTANIA, HA AZ SÚLYOS VERSENYKÉPESSÉGI HÁTRÁNYT OKOZ A GAZDASÁGÁNAK? (%) EU27+UK

Forrás: Századvég-szerkesztés

A regionális különbségek itt ismételt markánsak. A V4-ekben 52 százalék, a volt szocialista országokban 48 százalék ellenzi a versenyképességet veszélyeztető klímapolitikát. Ellenben a nyugati országokban fordított a helyzet: itt többségben vannak azok, akik a klímavédelmet a gazdasági szempontok elé helyezik.

Amikor a klímavédelem személyes költségeit vizsgáljuk, árnyalt kép rajzolódik ki. Bár az európaiak többsége (64 százalék) hajlandó valamennyivel többet fizetni a CO₂-kompenzált termékekért, ez a hajlandóság meglehetősen korlátozott. A megkérdezettek 36 százaléka egyáltalán nem fizetne többet, további 26 százalék maximum 1-5 százalékkal. 15 százalék 6-10 százalékos felárra lenne hajlandó, így összességében 77 százalék maximum 10 százalékos árkülönbséget fogadna el.

Végezetül a válaszadóknak összesen 58 százaléka nem tartja elfogadhatónak, ha az európai iparvállalatoknak többszörös árat kell fizetniük a szén-dioxid-kibocsátásuk után, mint amerikai vagy éppen ázsiai versenytársaiknak. Ezzel szemben a megkérdezettek mindössze 30 százaléka tartja ezt elfogadhatónak. Regionális szinten a nyugat-európai országok lakossága érzi úgy legkisebb arányban (56 százalék), hogy ez az állapot nem lenne elfogadható. Őket a patrióták előzik meg 58 százalékkal, majd fej-fej mellett az ex-szocialisták és a V4-ek 68-68 százalékkal. Magyarországon a lakosság 79 százaléka utasítja el ezt a versenyképességi hátrányt, de Románia, Horvátország és Bulgária is 68 százalékos elutasítást mutat. Még a legelfogadóbb Egyesült Királyságban is 48 százalék tartja problémásnak.

A kutatás eredményei alapján tehát az uniós klíma- és zöldpolitika társadalmi megítélése Európában erőteljesen megosztott, és számos ponton éles törésvonalakat látni. A vizsgálatok szerint az uniós klímapolitika támogatottságát döntően meghatározzák a gazdasági kilátások, az energiafüggetlenség iránti igények, valamint a versenyképességgel összefüggő félelmek.

3.4. Európai mezőgazdaság és élelmiszerbiztonság

E fejezet arra irányul, hogy átfogó képet nyújtson az európai lakosság viszonyulásáról a mezőgazdasági és élelmiszerbiztonsági kérdésekhez, különös tekintettel a génmódosítás, a karbonadó és a fenntartható gazdálkodás megítélésére. Az elemzés vizsgálja a gazdák

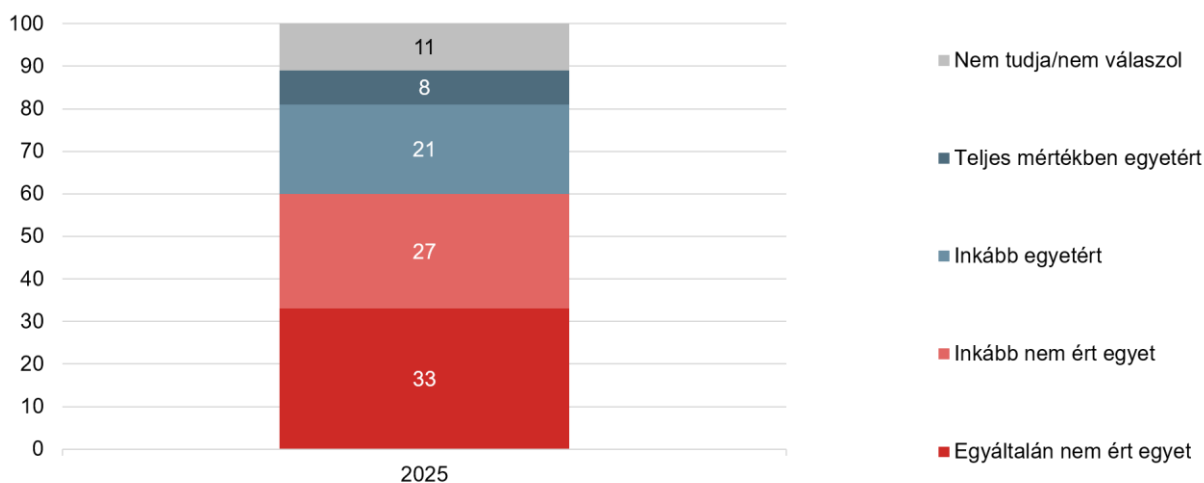

társadalmi helyzetének és érdekképviselésének percepcióját, valamint az élelmiszer-önrendelkezés jelentőségét az európai gondolkodásban. A fejezet arra is keresi a választ, hogy mennyiben hajlandók az európaiak magasabb árat fizetni a fenntartható módon előállított élelmiszerekért, és milyen kompromisszumokat tartanak elfogadhatónak a mezőgazdaság zöldítése érdekében.

Az európaiak 34 százaléka egyetértene azzal, ha a génmódosított növények jelenlegi szabályozási keretei lazulnának, így például azzal is, ha nem kellene feltüntetni a termékek címkéjén, hogy génmódosított eljárással készültek. Ezzel szemben 49 százalékuk képviseli az ezt elfogadhatatlannak tartók álláspontját. A régiós eloszlások ezúttal sem tanúskodnak jelentős regionális különbségekről, országosan azonban kirívó különbségeket látunk, elsősorban Magyarországnak köszönhetően, ahol ugyanis a válaszadók 86 százaléka nem ért egyet az állítással. Azt 65 százalékkal Ausztria, majd 63 százalékkal Görögország követi. Ez az arányszám az Egyesült Királyságban a legalacsonyabb (36 százalék), míg közvetlenül előtte négy ország áll 38 százalékkal, méghozzá Belgium, Csehország, Svájc és Dánia.

Tovább nő az egyet nem értők aránya (60 százalék), amennyiben olyan karbonadóval kapcsolatban kérdeztük őket, amely jelentősen növelné az energia-, az üzemanyag- és az élelmiszerárakat. Az ellentétes póluson mindössze 29 százalékuk áll.

7. ÁBRA: ÖN INKÁBB EGYETÉRT VAGY INKÁBB NEM ÉRT EGYET AZZAL, HOGY BRÜSSZEL EGY OLYAN ÚJ KARBONADÓVAL SÚJTANÁ AZ EURÓPAI LAKOSSÁGOT ÉS A MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐKET, AMI JELENTŐSEN NÖVELNÉ AZ ENERGIA-, AZ ÜZEMANYAG- ÉS AZ ÉLELMISZERÁRAKAT? (%) EU27+UK

Forrás: Századvég-szerkesztés

Az élelmiszerbiztonság és a mezőgazdasági kérdésekkel kapcsolatos megosztottság a génmódosítás, a karbonadó és az élelmiszerárak differenciáló tényezői körül rajzolódik ki. A kutatás rávilágított arra, hogy a génmódosított növényekkel szemben inkább a bizalmatlanság és a karbonadóval szembeni ellenállás a dominálók. A mintázatok azt mutatják, hogy az európaiak jelentős része szenzitíven reagál minden olyan intézkedésre, amely az élelmiszerárakat és a megélhetési költségeket növelheti.

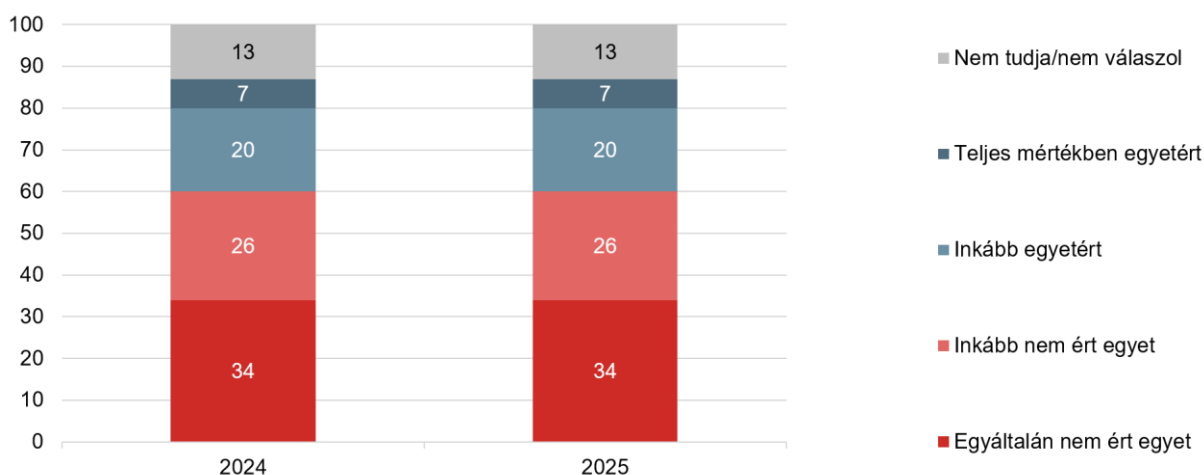

3.5. Migráció és menekültügy

A fejezet a migrációval és menekültüggyel kapcsolatos európai attitűdöket vizsgálja, különös tekintettel a jelenség gazdasági, kulturális és biztonsági aspektusainak megítélésére. Az elemzés rávilágít arra, hogy az európaiak mennyiben tekintenek a migrációra lehetőségként vagy fenyegetésként, és hogyan vélekednek az EU migrációs politikájáról és a tagállamok közötti tehermegosztásról.

Ha összhangban lévőknek nem is lehet nevezni a bevándorlás megítélésével kapcsolatos európai véleményklímát, az magabiztosan kijelenthető, hogy az európaiak domináns többsége (57 százalék) negatívan ítéli meg azt. Ezzel ellentétben csupán negyedük (26 százalék) ítéli meg pozitívan. Az Unió új migrációs paktumával kapcsolatos társadalmi attitűdök konzisztens mintázatot mutatnak a migráció általános megítélésével. Hasonló mintázatok szerint alakul a következő kérdésre érkezett válaszok megoszlása is: az európai közvélemény abszolút többsége (60 százalék) elutasítja azt a mechanizmust, amely tagállami beleszólás nélküli migránsok betelepítését teszi lehetővé, míg csupán 27 százalék ért egyet ezzel a megközelítéssel.

8. ÁBRA: ÖN INKÁBB EGYETÉRT VAGY NEM ÉRT EGYET AZ ÚJ UNIÓS MIGRÁCIÓS PAKTUMMAL, AMELY LEHETŐVÉ TESZI, HOGY TAGÁLLAMI BELESZÓLÁS NÉLKÜL TELEPÍTSENEK BE ILLEGÁLIS MIGRÁNSOKAT AZ ÖN ORSZÁGÁBA IS? (%) EU27+UK

Forrás: Századvég-szerkesztés

A legszélesebb európai konszenzus a demográfiai kihívásokra adott válaszok terén mutatkozik meg. Az európai lakosság jelentős többsége (70 százalék) egyetért azzal a megközelítéssel, hogy az országok a belső erőforrásokra támaszkodva és a helyi családokat támogatva oldják meg problémáikat, szemben azzal a kisebbséggel (22 százalék), amely nem ért egyet ezzel a megközelítéssel. Mind a négy vizsgált régióban dominál az egyetértők aránya, de leginkább a volt szocialista országok és a V4-ek körében, itt arányuk ugyanis 80 és 78 százalékos. A patrióták és a nyugatiak esetében ez az arányszám 69 és 68 százalékos.

Az országos eredmények Magyarországot emelik ki a belső erőforrásokra támaszkodás legmarkánsabb támogatójaként (87 százalék), amelyet Ciprus (86 százalék) és Horvátország (85 százalék) követ. A rangsor végén Svájc és Svédország található azonos mutatóval (61-61 százalék), ahol a belső megoldások támogatottsága ugyan még mindig többségi, de jelentősen elmarad a kontinentális átlagtól.

Az európai lakosság több mint fele negatív jelenséggént tekint a bevándorlásra. Ez az értékítélet pedig régiók és országok szerint is következetes mintázatokat mutat: még a nyugat-európai országokban is rendkívül kedvezőtlen a megítélése, ahol hagyományosan a lakosság engedékenyebb a jelenséggel kapcsolatban. A migráció általános elutasítása tükröződik az EU új migrációs paktumának megítélésében is. Az európaiak 60 százaléka ellenzi azt a mechanizmust, amely tagállami beleszólás nélkül tenné lehetővé illegális bevándorlók betelepítését. Hasonló konszenzus jellemzi a demográfiai kihívásokra érkező uniós és tagállami válaszok megítélését: az európai lakosság 70 százaléka szerint az országoknak inkább a belső erőforrásokra kellene támaszkodniuk, és a helyi családokat kellene támogatniuk a bevándorlás helyett. Összességében a kutatás eredményei azt jelzik, hogy az európai társadalmakat mély aggodalmak és félelmek határozzák meg a migráció kérdésében.

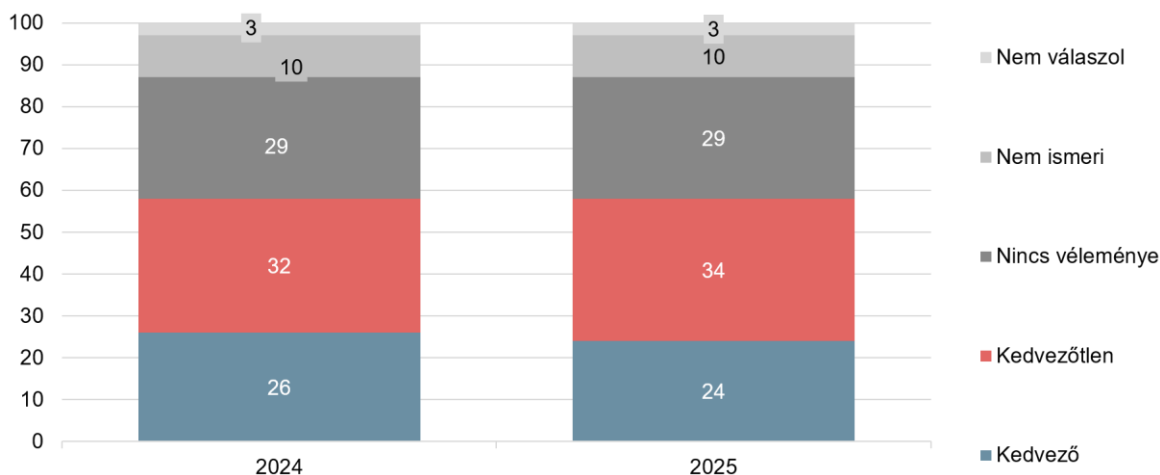
3.6. Uniós vezetők megítélése

Az alábbi fejezet az európai intézmények vezetőinek – különösen Ursula von der Leyennek és Manfred Webernek – ismertségét és társadalmi megítélését tárja fel. Az elemzés vizsgálja, hogy az európai lakosság mennyire van tisztában az EU vezetőinek szerepével és tevékenységével, valamint hogy milyen tényezők befolyásolják ezeknek a vezetőknek a népszerűségét.

Ursula von der Leyen európai percepciója meglehetősen árnyalt képet mutat, amely egyszerre tükrözi az uniós vezetők korlátozott társadalmi láthatóságát és a politikai vélemények differenciálódását. Az Európai Bizottság elnöke semleges karakterként mutatkozik az európai közvélemény tükrében: a kontinens lakosságának csupán 58 százaléka rendelkezik valamilyen irányú véleménnyel róla, ennek 24 százaléka pozitív, 34 százaléka pedig negatív, míg 29 százaléka semleges véleményű róla. Ezzel együtt csupán 10 százalékról mondható el, hogy nem is ismeri.

A regionális bontás ezt a képet tovább árnyalja. Nyugat-Európa mutatkozik a legsemlegesebb térségnek (30 százalék), ahol egyúttal a legalacsonyabb mind a kedvező (23 százalék), mind a kedvezőtlen vélekedések (32 százalék) aránya. Ezzel ellentétben a visegrádi országokban (27 és 41 százalék) és a volt szocialista térségben (27 és 39 százalék) magasabb mindkét irányú vélekedés intenzitása, ami polarizáltabb viszonyulást tükröz.

9. ÁBRA: KÉREM, MONDJA EL, INKÁBB KEDVEZŐ, VAGY INKÁBB KEDVEZŐTLEN VÉLEMÉNYEN VAN RÓLA! URSULA VON DER LEYEN (%) EU27+UK

Manfred Weber európai percepciója még markánsabban tükrözi az uniós politikai szereplők korlátozott társadalmi láthatóságát. Csupán 9 százalék kedveli, 16 százalék nem, 31 százalék pedig bár ismeri, de nem bír semmilyen véleménnyel. A legnépesebb tábor az őt nem ismerőké 32 százalékkal. A regionális különbségek Weber esetében is kimutathatók. A visegrádi térségben található a legnagyobb arányban olyan lakosság, amely valamilyen irányú véleménnyel rendelkezik Weberről: 12 százalék kedvezően, 26 százalék kedvezőtlenül viszonyul hozzá. A volt szocialista országokban ez az arány 11 és 22 százalék, a nyugat-európai térségben 9 és 15 százalék, míg a patrióta országcsoportban 8 és 17 százalék.

A Weberrel kapcsolatos véleményklímából Magyarország tűnik ki a leginkább. Itt a legnagyobb (35 százalék) azok aránya, akik kedvezően vélekednek róla, de azoké is, akik kedvezőtlenül (52 százalék). Hazánkon kívül a róla kedvezően vélekedők legnagyobb arányban Finnországban (15 százalék) és Luxemburgban találhatók (13 százalék). A kedvezőtlenül vélekedők első hármásában Görögország, Franciaország (24-24 százalék), illetve Ciprus (21 százalék) található. A semlegesek közül Bulgária (44 százalék) és Ciprus (41 százalék) mentek 40 százalék fölé.

A kutatás eredményei arra utalnak, hogy az európai vezetők megítélése szoros összefüggést feltételez az EU általános percepciójával, ugyanakkor a személyes ismertség és a politikai kontextus – például az adott ország EU-hoz fűződő viszonya – kiemelt szerepet játszik a népszerűség alakulásában. Von der Leyen a Bizottság vezetőjeként nagyobb ismertséget és egy viszonylag kiegyensúlyozott, de korántsem egységes véleményprofilt élvez, hiszen a róla pozitívan, negatívan vagy semlegesen gondolkodók aránya néhány százalékpontos eltérést mutatott, és a regionális eltérések is inkább intenzitászerűek, mintsem az irányultságuk lenne a mérvadó. Von der Leyennel szemben Weber alacsony társadalmi ismertsége korlátozza a róla alkotott képet – hiszen az európaiak harmada nem is ismeri őt –, amely inkább a keleti és közép-európai régiókban válik markánssá.

4. MINDENNAPI ÉLET

4.1. Konjunktúra és gazdasági várakozások

A következő fejezet az európai lakosság gazdasági helyzetértékelését és várakozásait vizsgálja, különös figyelmet fordítva az országos és személyes gazdasági kilátások megítélésére. Az elemzésben lévő adatok feltárják, hogy az európaiak mennyire látják optimistán vagy pesszimistán az országuk és a kontinens gazdasági jövőjét, milyen tényezők befolyásolják ezeket a percepciókat.

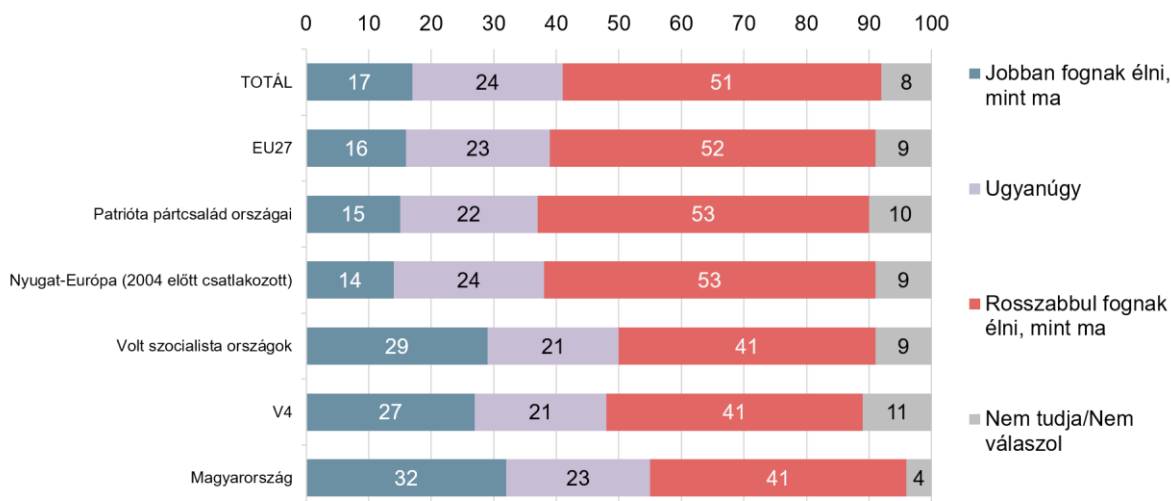
Az európai közvélemény gazdasági várakozásait vizsgálva erőteljes pesszimizmus rajzolódik ki, amely 2016 óta tendenciózusan jellemzi a kontinenst. Az európaiak gazdasági jövőképeinek sarokköve az országuk jelenlegi irányának megítélése, és ebben a dimenzióban csaknem általános az elégedetlenség. Mindössze 28 százalék látja úgy, hogy hazájában jó irányba haladnak a dolgok, míg kétharmaduk (65 százalék) szerint rossz irányba.

A gazdasági helyzettel kapcsolatos rövid távú várakozások szintén borús képet festenek, bár itt némi javulást lehet látni. A pesszimisták aránya 2022 második felétől 6 százalékponttal visszaszorult, ám az elmúlt három évben stagnál. 2025-ben 50 százalék pesszimista a gazdasági kilátásokat illetően, míg az optimisták aránya 23 százalék. A válaszadók negyede (25 százalék) semleges álláspontot képvisel. Az országok hosszabb távú fejlődési pályájának megítélésében az európai lakosság még markánsabban pesszimista vagy legalábbis semleges. A válaszadók 42 százaléka véli úgy, hogy országa hanyatlik, míg további 37 százalék stagnálást észlel. Mindössze a lakosság közel ötöde (17 százalék) lát fejlődést hazájában.

Az elkövetkezendő generációk élethelyzetére vonatkozóan is pesszimista jóslatokkal álltak elő válaszadóink. Az európaiak többsége (51 százalék) úgy véli, hogy gyermekeik vagy a következő generációk rosszabbul fognak élni, mint ők maguk. Ez az arány a háború kitörése előtt átmenetileg 42 százalékra csökkent, ám 2025-re visszaállt a korábbi szintre. A válaszadók negyede (23 százalék) hasonló életszínvonalat vár, míg csupán 17 százalék optimista a jövő generációit illetően. Ebben a kérdésben a regionális különbségek lényegesen nagyobbak, mint a többi dimenzióban. A nyugat-európaiak és a patrióta országcsoport körében mindössze 15-14 százalékos a jövőről kedvezően vélekedők aránya. Ezzel markánsan ellentétben a visegrádi térségben 27 százalék, a volt szocialista országokban pedig 29 százalék optimista a generációs kilátásokat illetően.

10. ÁBRA: ÖN SZERINT AZ ÖN GYERMEKEI VAGY A KÖVETKEZŐ GENERÁCIÓK...? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

Az európai közvélemény gazdasági helyzetértékelése és jövőképe tartósan borús képet mutat, amely 2016 óta alig változott. A kontinens lakossága túlnyomórészt a negatív hatásokat érzékeli, és csak szűk kisebbség lát pozitív trendeket. A jelenlegi gazdasági helyzettel való elégedetlenség szinte minden régióban észlelhető, és bár a nyugat-európai országok, valamint a balti államok között találhatók optimistább szigetek, a pesszimizmus általános és átfogó jelenség. Ezzel együtt a rövid távú gazdasági kilátások sem mutatnak sokkal kedvezőbb képet: bár az elmúlt évekhez képest némi javulás tapasztalható, a közhangulat továbbra is borús. A gazdasági optimizmus többnyire csak néhány kisebb országban – például Luxemburgban és Máltán – figyelhető meg, míg a nagy tagállamok többségében inkább a romló helyzet képzete dominál. A hosszabb távú fejlődési pályákat tekintve ez a borúlátó attitűd még erőteljesebb: a legtöbben hanyatlást vagy stagnálást látnak – mely a jövővel kapcsolatos várakozásokra is árnyékot vet –, míg a fejlődést érzékelők aránya csupán egy kisebb csoportot jelent.

4.2. Háztartások anyagi helyzete és megélhetési kihívások

A fejezet komplex képet kíván nyújtani az európai háztartások anyagi helyzetéről és a megélhetési kihívásairól, kiváltképpen az inflációs krízis hatásait, az adóssághelyzetet és a pénzügyi rezilienciát illetően. Az elemzés feltárja, hogy az európaiak milyen jövedelmi szinteket tartanak szükségesnek a különböző életminőségi szintekhez, és mennyiben érzik képesnek magukat ezek elérésére.

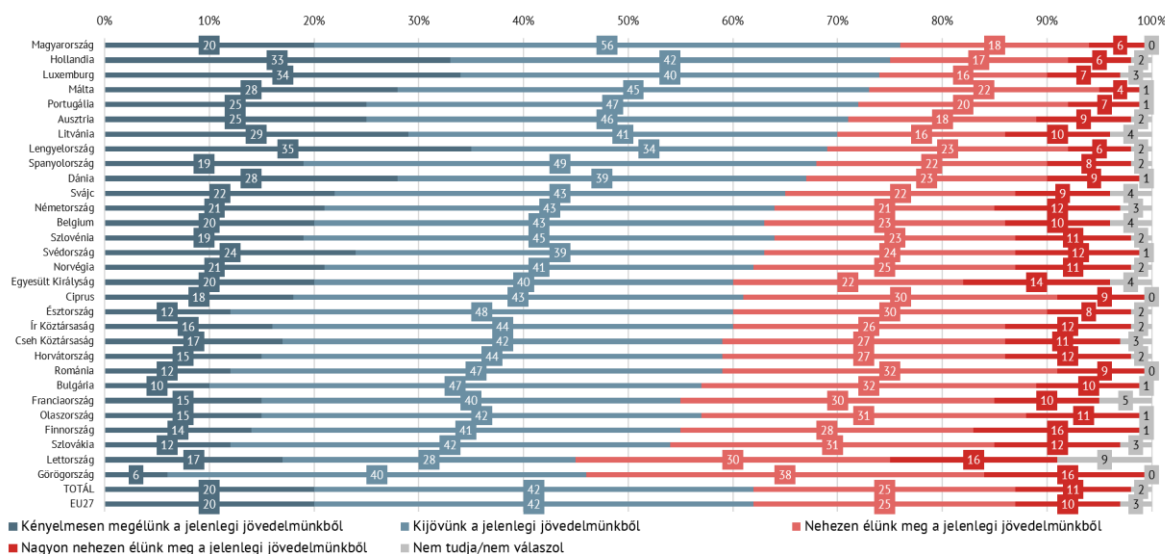
A háztartások anyagi helyzetének alakulása alapvetően megosztottságot jelenít meg. A válaszadók negyede (25 százalék) pozitív változásokat jósol, míg 38 százalékuk pesszimista hangnemet üt meg. A maradék 37 százalékpontból 34 a semlegesek táborát képviseli, akik szerint nem fog változni az anyagi helyzetük a közeljövőben. Azonban az elmúlt év tapasztalatai egyértelműen negatív képet mutatnak. A megkérdezettek közel fele (48 százalék) számolt be anyagi helyzetének romlásáról, míg csupán 18 százalék tapasztalt javulást.

Az elkövetkező időszakra való jóslatok és az elmúlt egy esztendő helyzetértékelése után a jelenlegi anyagi helyzettel kapcsolatos belátásokat is számba vettük. 2025-ben összeurópai szinten a válaszadók 62 százalékának nem volt anyagi gondja, ugyanakkor ebből csupán 20 százalék mondhatta el magáról, hogy kényelmesen élt, a maradék 42 százalék éppen csak

kijött a jövedelméből. 25 százalékuk nehezen, 11 százalékuk pedig nagyon nehezen él meg a jelenlegi bevételi forrásokból. A regionális különbségek meglepően csekélyek: a visegrádi térségben ugyan valamivel magasabb (67 százalék) azok aránya, akik kijönnek jövedelmükből, de ez nem jelent számottevő eltérést a többi régiótól. Magyarországon a legnagyobb azok aránya (76 százalék), akik így vagy úgy, de kijönnek a jövedelmükből – bár a kényelmes életvitelt folytatók körében középmezőnybe tartozik. Utána jön Hollandia (75 százalék) és Luxemburg (74 százalék). A sort Görögország (46 százalék) és Lettország (45 százalék) zárják.

11. ÁBRA: MELYIK LEÍRÁS KÖZELÍTI MEG LEGINKÁBB AZ ÖNÖK HÁZTARTÁSÁNAK JELENLEGI JÖVEDELMI HELYZETÉT? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

Tehát, az elmúlt évek kedvezőtlennek értékelt tendenciái és a jövővel szembeni bizonytalanság ellenére az európaiak java a jelenlegi anyagi helyzetüket, ha nem is kiemelkedőnek, de stabilnak, a megélhetéshez elegendőnek véli. Ezzel összhangban 65 százalékuk úgy érzi, hogy a jövedelmük képes lehet fedezni az infláció következtében fellépő költségnövekedést, míg 33 százalékuk úgy gondolja, képtelen erre. A régiós arányok is ekörül alakulnak, a nyugatiak 32 százaléka nem érzi azt, hogy képes lenne fedezni a növekvő anyagi terheket a háztartásuk jövedelme. A V4-ek esetében ez 34 százalékos, a patriótáknál 33 százalékos, míg a volt szocialistáknál 35 százalékos.

Az európaiak nagy része nem úszik az adósságban, 47 százalékuknak egyáltalán nincs is ilyen jellegű tartozása. További 23 százalékuknak van ugyan, de azt könnyedén tudják törleszteni. 20 százalékuknak nehezebbre esik, hogy tudja törleszteni meglévő adósságát vagy hitelét,

6 százalékuknak pedig permanens problémákat okoz. Végül egy 2 százalékos réteg képtelen arra, hogy kikerüljön az adósságok terhe alól.

Az adósságok mellett a közüzemi díjak sem okoznak kihívást az európaiak jelentős részének. 71 százalékukkal nem fordult elő, hogy ne tudták volna ezeket fedezni és 17 százalékukkal is csak egyszer. 9 százalékkal azonban kétszer vagy annál is többször megesett. A patrióták körében a legalacsonyabb azok aránya – még ha a különbségek elhanyagolhatóak is, mivel jelentős magyarázó erejük aligha van –, akiknél ez nem fordult elő (70 százalék). Előtte jön

sorban: Nyugat-Európa (71 százalék), a volt szocialista országok (72 százalék) és a V4-ek (74 százalék). Magyarország e tekintetben is jól áll, ugyanis a lakosság 88 százaléka nem fordult elő, hogy ne tudott befizetni valamilyen közüzemi díjat pénzühiány miatt. Utána következik Ausztria (81 százalék), Svédország (79 százalék), majd Németország, Dánia és Szlovákia (77-77 százalék). A sor végén Ciprus (62 százalék), Írország (60 százalék) és Görögország (53 százalék) áll.

Ettől eltérő azonban a helyzet a váratlan kiadásokat illetően. Az európaiak 44 százaléka tudna fedezni egy ilyen jellegű kiadást, míg ugyanekkor hányaduk pedig egyáltalán nem tudná ezt megtenni. E tekintetben a nyugat-európai és a patrióta országok lakossága van jobb helyzetben. 46 és 45 százalékuk tudna pénzügyileg reagálni egy ilyen kiadásra, míg a volt szocialistáknál a lakosság 35, a V4-eknél 39 százalékára igaz ez.

Az ismertett eredmények alapján tehát több dimenzió mentén is differenciált képet mutat az európai háztartások anyagi helyzete. Az inflációs krízis hatásai érzékelhetők: bár a válaszadók többsége jelenleg még képes fedezni alapvető kiadásait, jelentős hányaduk nem tudna megbirkózni váratlan költségekkel, ami korlátozza a pénzügyi alkalmazkodóképességet. Az adóssághelyzet országonként változó, de a háztartások többsége nem tekinti ezt közvetlen teherként. Az energiaszegénység, az adósságkezelés és a közüzemi díjak fizetési képessége alapján az európai háztartások többsége alapvető stabilitást érzékel, de a pénzügyi mozgástér szűkössége több országban is kimutatható.

4.3. Digitalizáció és technológiai attitűdök

Jelen fejezet az európai lakosság digitalizációval és új technológiákkal kapcsolatos attitűdjeit vizsgálja. Az elemzés mélységében tárja fel, hogy az európaiak mennyiben látják lehetőségként vagy fenyegetésként a mesterséges intelligenciát és más technológiákat.

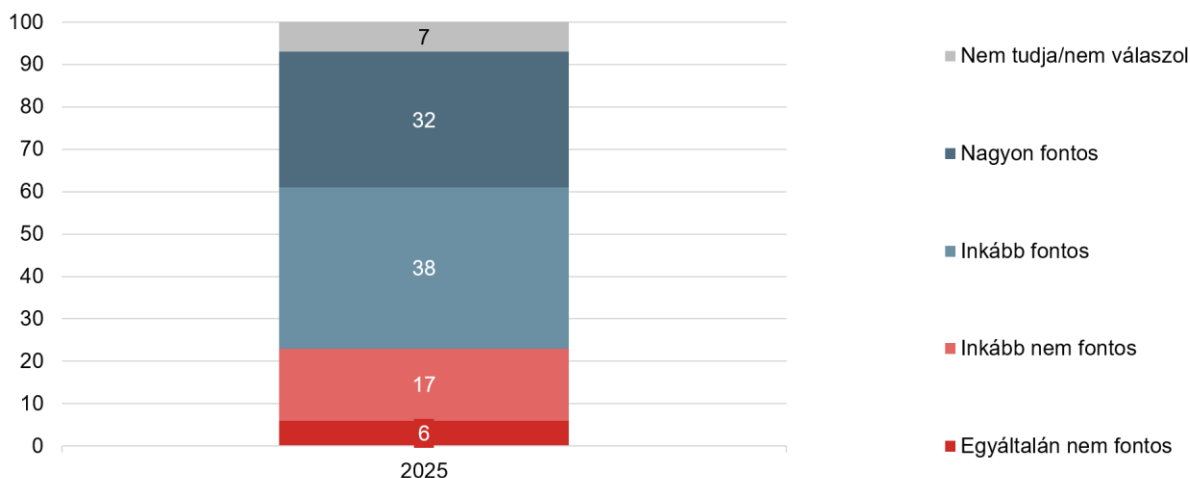
Az európai közvélemény alapvetően bizalmatlan a digitalizáció előretörésével szemben, amely jelentősen eltér a szakpolitikai eszmecseréket jellemző derűlátó hangvételtől. Az európai lakosság abszolút többsége gyanakvással fordul a digitális átmenet felé: 51 százalék szerint ez elsősorban a kiszolgáltatottságot növeli, míg mindössze 30 százalék látja a kényelmi funkciókat meghatározónak.

A mesterséges intelligencia megítélése lényegesen árnyaltabb képet mutat, mint a digitalizáció általános értékelése. Noha a válaszadók szerint a digitalizáció kiszolgáltatottá teszi az embert, a mesterséges intelligenciát nem fogadják annyira negatívan. A vélemények három közel egyenlő csoportra oszlanak: 29 százalék szerint a hátrányai súlyosabbak, 29 százalék látja dominánsan az előnyöket, míg 34 százalék kiegyensúlyozott megközelítést képvisel, egyenlő előnyöket és hátrányokat feltételezve.

A legmarkánsabb egyetértés a készpénz használatának fenntartása körül alakult ki. A digitalizáció kedvezőtlen és a mesterséges intelligencia vegyes megítélése mellett az európaiak kifejezetten fontosnak tartják a készpénzhasználat megőrzését. A válaszadók 70 százaléka látja szükségesnek, hogy erőfeszítéseket tegyenek ennek érdekében, míg az ellenkező álláspontot mindössze 23 százalék képviseli.

12. ÁBRA: ÖN SZERINT MENNYIRE FONTOS A KÉSZPÉNZ HASZNÁLATÁNAK FENNTARTÁSA, SZÜKSÉGES-E ERŐFESZÍTÉSEKET TENNI ENNEK ÉRDEKÉBEN? (%)
EU27+UK

Forrás: Századvég-szerkesztés

Az európai lakosság digitalizációhoz és új technológiákhoz fűződő viszonya alapvetően ellentmondásos, sok esetben pedig kifejezetten szkeptikus – ami feszültségben áll az Unió digitalizációs törekvéseivel. A digitalizáció előretörését – beleértve az online szolgáltatások térnyerését, a digitális azonosítást vagy a készpénz visszaszorulását – a többségelsősorban nem kényelmi előnyként, hanem inkább kiszolgáltatottságot növelő tényezőként érzékeli. A kutatás eredményei így végső soron arra mutatnak rá, hogy a digitális transzformáció és annak társadalmi támogatottsága közt némi feszültség tapasztalható, és a jelenlegi technológiai állapotok társadalmi legitimitása továbbra is bizonytalan.

4.4. Értékrend és politikai orientáció

Az alábbi fejezet keretében feltárjuk az európai lakosság értékrendjét és politikai orientációját, elsősorban a bal-jobb és liberális-konzervatív dimenziókra fókuszálva. Az elemzés során megvizsgáljuk, hogy az európaiak számára mely értékek a legfontosabbak, és mennyiben térnek el ezek az értékek az egyes társadalmi csoportok és régiók között.

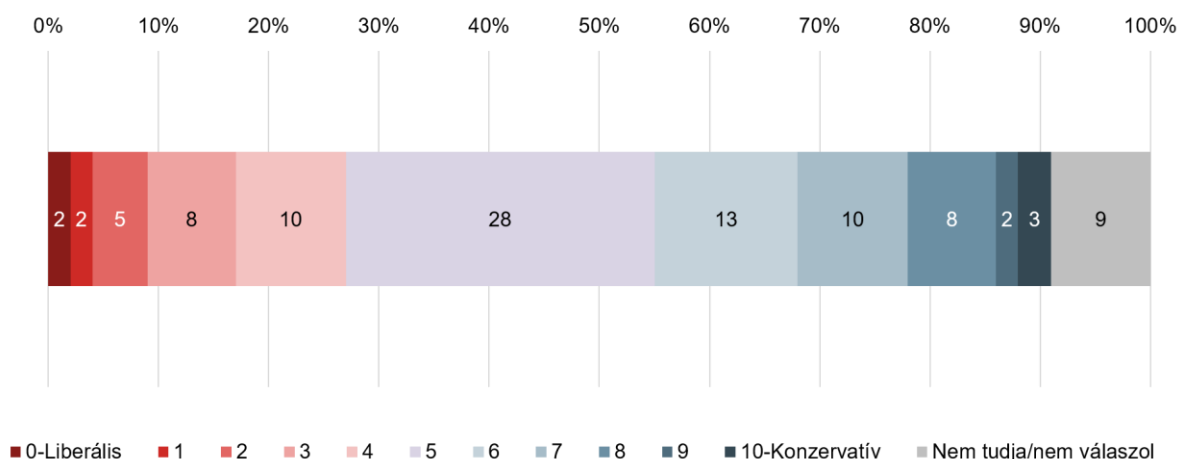
Az európai társadalom alapvető értékválasztásait vizsgálva markáns preferencia rajzolódik ki a helyi identitás és közösségek iránt. A lokális-globális skálán az európai lakosság 54 százaléka nyilatkozott úgy, hogy fontos számára a helyi közösségek és értékek támogatása, míg csupán 34 százalék tekinti magát elsősorban egy globális társadalom részeként gondolkodó és cselekvő személynek.

Minden régióban a lokalisták vannak fölényben, ám nyugatról haladva a V4-ek felé nő az arányuk. Előbbiek esetében 52 százalékos, a patriótáknál 54 százalékos, a volt szocialistáknál 58 százalékos, a V4-eknél pedig 60 százalékos. A görögöknek és az észteknek (66 és 65 százalék) a legfontosabbak a lokális közösségek és értékek, de 60 százalékon vagy afelett van Magyarország, Ciprus (62-62 százalék) és Lengyelország (60 százalék) is. Ezek aránya Svájcban (46 százalék) és Luxemburgban (48 százalék) a legalacsonyabb, és éppen utóbbi esetében jutnak legközelebb (1 százalékpontnyira) hozzájuk azok, akiknek fontosabb a globális identitás, de átlépni itt sem tudják a lokalistákat.

Az európai politikai önmeghatározás konzervatív dominanciát mutat, amely alapvető változásra utal a kontinens politikai kultúrájában. A liberális-konzervatív skálán a válaszadók 36 százaléka identifikálja magát konzervatívként, míg mindössze 27 százalék sorolja magát a liberális táborba. További 28 százalék helyezkedik el a két ideológia között.

13. ÁBRA: HOL HELYEZNÉ EL SAJÁT MAGÁT AZ ALÁBBI SKÁLÁKON? (%) EU27+UK

Forrás: Századvég-szerkesztés

A regionális átlagok számszerűen is megerősítik ezt a tendenciát: minden régió az 5-ös és 6-os érték közötti tartományban mozog a 0-10-es skálán, ami enyhe konzervatív túlsúlyt jelez. A legkevésbé konzervatívak a nyugat-európaiak, akikhez közel állnak a patrióta országok. Jelentősebb, több mint egytizednyi különbség mutatkozik a volt szocialista országokkal és még inkább a visegrádi térséggel. Magyarország emelkedik ki a legkonzervatívabb országgént 5,78-as átlagértékkel, amelyet Lettország (5,65) és Franciaország (5,55) követ. Mindössze három ország értékelt 5-ös alatti értéket, ahol a lakosság inkább liberálisnak tekinthető: Horvátország (4,54), valamint Spanyolország és Görögország egyaránt 4,99-es átlaggal.

A bal-jobb tengely mentén még markánsabban jelentkezik az európai politikai spektrum átrendeződése. Az európai lakosság 41 százaléka tekinti magát jobboldalinak, míg mindössze 28 százalék baloldalinak, a középen elhelyezkedők aránya pedig 24 százalék. Ez a mintázat konzisztens a konzervatív orientációval és megerősíti az európai politika jobbra tolódását.

Az európai értékpreferenciák vizsgálata egyértelmű hierarchia meglétére mutat rá, amely a társadalmi konzervativizmus irányába mutat. A családi egység áll a rangsor élén 71,64 pontos átlaggal, ami az európai értékrend magját jelenti. A 60 pont feletti kategóriákban található még a pénzügyi és költségvetési felelősség, a hagyományos értékek, valamint a katonaság és nemzetbiztonság, ami a stabilitás és a hagyomány értékeinek prioritását mutatja. A negatívum területén a korlátozott kormányzás (46,94), a vallás (36,2) és különösen a fegyvertartás (26,14) található, utóbbi európai szinten szinte teljes elutasítást mutat.

Összességében az európai társadalmak értékrendje a helyi identitás, a család és a stabilitást biztosító intézmények elsőbbségét helyezi előtérbe, ami szoros összefüggésben áll a politikai orientáció jobbra tolódásával és a konzervatív értékek térnyerésével. Ez a mintázat jól tükrözi azt a feszültséget, amely a globalizáció kihívásai és a lokális, nemzeti közösségek önvédelmi reflexei között húzódik.

4.5. Bizalmi hálózatok és társadalmi kohézió

A fejezet feltárja az európai lakosság intézményi bizalmát és a társadalmi kohézió állapotát, különös tekintettel a különböző intézményekbe – az EU-tól kezdve a civil szervezetekbe – vetett bizalom mintázataira. A fejezet arra is keresi a választ, hogy mennyiben különbözik az intézményi bizalom az egyes tagállamokban és régiókban, és milyen tényezők befolyásolják ezeket a különbségeket.

Az európai intézményi bizalom térképe egy markáns kettősséget tár fel a társadalmi szolgáltatások és a politikai szféra között. A bizalmi hierarchia csúcsán a kórházak állnak (69 százalék), amelyet a rendőrség (66 százalék), a közvélemény-kutató cégek (58 százalék) és a honvédség (57 százalék) követ. Ezzel szemben a politikai hatalom minden megnyilvánulása – legyen az kormány (38 százalék), uniós vezetők (36 százalék) vagy ellenzéki pártok (33 százalék) – mélyen alulteljesít a bizalmi rangsorban.

A regionális különbségek meglepően elenyészőek a legtöbb intézmény esetében, ami európai szintű bizalmi konvergenciára utal. Három területen azonban jelentős regionális törések figyelhetők meg. Az alkotmánybíróságban a volt szocialista országok (2,37) és különösen a visegrádi térség bizalma lényegesen elmarad a nyugat-európai szinttől (2,58). A bankok és biztosítók megítélésében szintén regionális eltérések mutatkoznak, bár minden régió a bizalmatlanság tartományában marad, a kelet-európai régiók magasabb bizalmi szintet mutatnak.

A legmarkánsabb regionális törés a nemzetközi szervezetek (NATO, ENSZ) megítélésében jelentkezik. Itt fordított helyzet alakult ki: míg a volt szocialista országok (2,69) és a visegrádi térség (2,72) pozitív bizalmat mutat, a nyugat-európaiak (2,48) és a patrióta országcsoport (2,46) negatív tartományban mozog. Ez a mintázat arra utal, hogy a multilaterális nemzetközi rendszerrel való viszony alapvetően eltérő a kontinens különböző részein.

Az országspecifikus eredmények három markáns bizalmi klasztert tárnak fel. Az alacsony bizalmú csoportban Románia (2,15) és Bulgária (2,18) található a rangsor alján, ahol számos intézmény a 2,0-es küszöb környékén vagy alatt teljesít. Romániában az országos vezetés (2,04), a média (2,19) és a bankok (2,36) mutatói kifejezetten elmaradnak, míg Bulgáriában a kormány (1,83) és az ellenzéki pártok (1,93) esnek vissza jelentősen.

Görögország (2,15) hasonló szinten áll, ahol a kormány iránti bizalom (1,74) és a bankok megítélése (1,91) a kontinentális rangsor alján található. Horvátország (2,26) és Franciaország (2,26) alkotják ennek a klaszternek a felső részét, ahol a kormányzati bizalom 1,93-1,95 között mozog.

A magas bizalmú halmazt Dánia (2,78), Finnország (2,74), Norvégia (2,72) és Luxemburg (2,71) alkotja. Dánia számos intézmény esetében európai csúcsot ér el: alkotmánybíróság (3,09), kórházak (3,14), média (2,55). Finnország a honvédség (3,22) és a rendőrség (3,22) terén mutatja a legmagasabb bizalmi szinteket.

Franciaország esete külön elemzést érdemel, mivel a 2,26-os átlagérték mögött jelentős intézményi eltérések húzódnak. A kormány (1,95) és az uniós politikai vezetők (1,95) iránti bizalom európai viszonylatban is az alacsonyabbak között van, míg például a kórházak (2,67) és rendőrség (2,68) még mindig elfogadható szinten állnak.

Magyarország (2,41) köztes pozíciót foglal el, ahol jelentős szóródás figyelhető meg az intézmények között. A legmagasabb bizalom a honvédséget (2,78), a helyi önkormányzatokat

(2,74) és a rendőrséget (2,74) illeti, míg a média (1,93) európai viszonylatban is a legalacsonyabb megítélést kapja. A nemzetközi szervezetek iránti bizalom (2,71) viszont a kontinentális átlag felett áll.

Az európai intézményi bizalom szerkezete éles kontrasztot mutat a társadalmi szolgáltatások és a politikai szféra között, ami a kontinens aktuális kohéziós állapotáról is árulkodik. A legnagyobb bizalmat a kórházak, a rendőrség és a honvédség élvezik, azaz az állampolgárok elsősorban a kézzelfogható, biztonsági szolgáltatásokat nyújtó közintézményekben bíznak.

Ezzel szemben a politikai szereplők – legyen szó kormányról, uniós vezetőkről vagy ellenzéki pártokról – komoly legitimációs válsággal küzdenek, ami a politikai rendszerrel szembeni általános elégedetlenséget jelzi. A bizalmi mintázatok regionális szinten többnyire egybevágóak, de a nemzetközi szervezetek, például a NATO és az ENSZ megítélése megosztó: míg a volt szocialista országok és a visegrádi régió jellemzően magasabb bizalmat tanúsít ezek iránt, addig a nyugat-európai és a patrióta országcsoportban ez a bizalmi szint alacsonyabb – míg a pénzügyi intézmények esetében ezzel ellentétes mintázat figyelhető meg. Ez a különbség a történelmi tapasztalatokkal és a nemzetközi rendszerhez való eltérő viszonyulással magyarázható.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Tanulmányunk részletesen bemutatja, hogyan látják a polgárok a kontinens geopolitikai helyzetét, gazdasági és társadalmi folyamatait, valamint az Európai Unió szerepét a globális térben. Eredményeink egy olyan Európára mutatnak rá, amely egyszerre keresi a helyét a többpólusú világrendben, küzd a belső társadalmi és gazdasági feszültségekkel, valamint próbálja összehangolni a biztonsági, gazdasági és az identitásbeli érdekeit. A közvélemény továbbra is az Egyesült Államokat tekinti a legkedvezőbb stratégiai partnernek, míg Kína és Oroszország esetében inkább a fenyegetés és a bizalmatlanság dominál. Az orosz–ukrán háború alapvetően alakította át a kontinens biztonságpercepcióját, ugyanakkor a konkrét támogatási formák – különösen a katonai jellegű beavatkozások – megítélésében markáns törésvonalak húzódnak az országok és régiók között. Fontos leszögezni, hogy a háború nemcsak a geopolitikai gondolkodást alakította át, hanem előtérbe hozta a védelmi kiadások növelésének szükségességét is, miközben továbbra is éles dilemma tárgyát képezi az a kérdés, hogy mindez milyen mértékben mehet a jóléti kiadások rovására.

Az EU bővítése, különösen Ukrajna gyorsított uniós integrációja, szintén megosztja a közvéleményt. És bár összességében többen támogatják, mint ahányan ellenzik, az egyes országok geopolitikai helyzete, gazdasági perspektívái és történelmi tapasztalatai erőteljesen formálják a lakossági álláspontokat.

Az európai identitás a többség számára továbbra is háttérbe szorul a nemzeti identitással szemben, ami alapvetően befolyásolja az EU intézményeibe vetett bizalmat. A lakossági bizalom két tényezőre épül: egyrészt a konkrét előnyöket és teljesítményt mérlegelő instrumentális bizalomra, másrészt az értékekhez és normákhoz kapcsolódó azonosulásra. Ugyanakkor az EU politikai és gazdasági teljesítménye több területen is elégedetlenséget vált ki. A gazdasági irányítás, a klímapolitika, a migrációs kihívások kezelése és a szociális egyenlőtlenségek mérséklése olyan kérdések, amelyekben a lakosság szerint az EU sokszor nem tudja hozni a várt eredményeket.

A gazdasági kilátások és a háztartások anyagi helyzete tartós borúlátást tükröz. Az infláció és az energiaárak terhei, valamint a váratlan kiadások kezelésére való korlátozott képesség arra utalnak, hogy sok országban szűkös a pénzügyi mozgástér, és a lakosság nagy része gazdasági bizonytalanságban él. Ez a bizonytalanság pedig szorosan összekapcsolódik a klímapolitikai és mezőgazdasági kérdésekkel is. A zöld átállást célzó intézkedések, például a gázkazánok vagy a hagyományos üzemanyaggal hajtott autók betiltása, sokakban inkább ellenzéseket váltanak ki, főként ott, ahol az energetikai infrastruktúra elavultabb vagy a lakossági jövedelmi viszonyok gyengébbek. Az atomenergia, az energiafüggetlenség és a versenyképességi aggodalmak szintén megosztó tényezők, ami azt mutatja, hogy a környezetvédelmi célok és a gazdasági realitások között sokszor nehéz megtalálni az egyensúlyt. A mezőgazdasági kérdésekben szintén kiemelt szerepük van a fogyasztói áraknak és a megélhetési költségeknek: a lakosság érzékenyen reagál minden olyan kezdeményezésre, amely az élelmiszerárak növekedését vagy a helyi termelés hátrányát okozhatja.

A migráció kérdésében Európa egyre elutasítóbb álláspontot képvisel. A bevándorlás negatív megítélése a legtöbb országban domináns, és a közvélemény inkább a belső erőforrásokra, a helyi családok támogatására, valamint a szigorúbb ellenőrzésre helyezné a hangsúlyt. Ez a hozzáállás összefügg a társadalmi bizalom és az identitás megerősödésével, valamint a kulturális és gazdasági bizonytalanságokkal. A digitalizáció és a technológiai fejlődés

megítélése szintén ellentmondásos: bár sokan elismerik az innovációban és a mesterséges intelligenciában rejlő lehetőségeket, a gyors változások kiszolgáltatottsággal kapcsolatos érzetet és bizalmatlanságot keltenek, különösen az adatvédelem és az analóg, materiális eszközök háttérbe szorítása terén.

Az értékrenddel kapcsolatos mintázatokból kiderül, hogy az európai társadalmak egyre inkább a konzervatív, valamint a helyi identitást és a közösségi értékeket preferálják. A család, a hagyományos értékek és a nemzeti szuverenitás kiemelt szerepet kapnak, miközben a politikai önmeghatározás a kontinens számos részén szemmel láthatóan jobbra tolódik. A politikai és uniós vezetők iránti bizalom erősen megosztott, de általánosságban elmondható, hogy az állampolgárok inkább a kézzelfogható biztonságot nyújtó intézmények – mint a rendőrség, a honvédség vagy az egészségügy – felé fordulnak. A politikai szereplők iránti bizalomhiány, valamint az EU-val kapcsolatos szkepszis arra utal, hogy az integrációs folyamat társadalmi támogatottsága nagymértékben függ a nemzeti politikai rendszerek legitimitásától és teljesítményétől.

Összességében a tanulmány tehát arra világít rá, hogy Európa jövője azon múlik, hogy a kontinens vajon képes lesz-e egyszerre választ adni a geopolitikai kihívásokra, a gazdasági versenyképesség javítására, a fenntarthatóságra és a társadalmi kohézió erősítésére. Ehhez elengedhetetlen a politikai bizalom és a társadalmi legitimitás növelése, valamint az, hogy az EU a polgárok szemében kézzelfogható előnyöket nyújtson.

6. MÓDSZERTAN

Az Európa Projekt kutatásnak köszönhetően egy átfogó adatbázist építettünk ki az évek során, amely értékes alapként szolgál a politikai stratégiai elemzésekhez. A felmérés az **Európai Unió 27 tagállamában**, valamint az **Egyesült Királyságban, Norvégiában és Svájcban** zajlik, és az ott élők véleményét tükrözi. A kutatás minden országban teljeskörűen **reprezentatív**, országonként **1.000 fő**, **véletlenszerűen kiválasztott felnőtt** megkérdezésével készült.

SZÁZADVÉG

